

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

**BROJ
6/563**

SRPANJ/KOLOVOZ 2023.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXI.
CIJENA 1€

Proslava sv. Vida

Barski nadbiskup Rrok Gjonllneshaj:

**Nasljedujući Krista dana nam je
posebna milost – činiti dobro**

*Hodočašće Riječke nadbiskupije u Rim
povodom blagoslova palija riječkog
metropolita Mate Uzinića*

**Svjedočanstvo
zajedništva
mjesne Crkve**

*Razgovor: fra Ivan Šarčević,
ususret Mediteranskim
teološkim susretima*

**Teologija ima jedan
od ključeva naše
sretne budućnosti**

SADRŽAJ:

Zvona zvone

Crkva koja želi biti ponizna, tražiti oprost i stalno učiti ..2

Blagdan sv. Vida

Nasljedujući Krista dana nam je posebna milost – činiti dobro 3

Svečana Večernja

Sveti Vid je jedan od nas 4

Dobitnici Medalje

zahvalnosti sv. Vida 5

Riječki nadbiskup Mate Uzinić

Molitva za oprost, pročišćenje i ozdravljenje mjesne Crkve 6-7

Kolumna: Saša Horvat

Godišnji odmor kao slutnja eshatona 8

Razgovor: fra Ivan Šarčević, ususret Mediteranskim teološkim susretima

Teologija ima jedan

od ključeva naše sretne budućnosti 9-11

Komentar

Sinodalnost - napredak i razvoj stare novine, okviri i granice 12

Dopisništvo Vatikan

Osvrt na mirovne inicijative pape Franje 13

Hodočašće Riječke nadbiskupije u Rim povodom blagoslova palija riječkog nadbiskupa Mate Uzinića

Svjedočanstvo zajedništva mjesne Crkve 14-15

Medicinski kutak

Ljetne vrućine 16

Crtice iz Gorskog kotara

Kako je kruška tepka pobijedila glad 17

Biblija

Svetost u životu Crkve kao dio njezine biti i njezina poziva (2. dio) 18

Događanja

Upisi u Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu 19

Iz povijesne riznice

Modruška biskupija: nestalo biskupsko sjedište slavnog imena 20-21

Gospićko-senjska biskupija 22

Susreti: Leopold Barić, svećenik koji je proslavio 90. rođendan

Svećenik mora biti ponizan i dijeliti sudbinu ljudi .....23**Sto godina od uspostave novih gradskih župa u Rijeci (1923. – 2023.)** 24

Iz župa 25

Duhovni kolaž 26

Događanja 27

Djeca pomažu Udruzi za sindrom Down - Rijeka 21 28

Zvona zvone

Crkva koja želi biti ponizna, tražiti oprost i stalno učiti

“Situacija koju proživljavamo je gorka, ali vjerujem da ona jest i može biti ozdravljajuća. Da može s naših očiju skinuti ljuske koje nam do sada onemogućavale da ispravno vidimo“, rekao je nadbiskup Mate Uzinić na misi na Dan posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije.

Bio je to pomalo neuobičajen početak proslave sv. Vida, nebeskog zaštitnika Riječke nadbiskupije, katedrale i grada Rijeke. Neuobičajen, ali nužan. Situacija u kojoj su se nadbiskup Uzinić, svećenici i cijela Riječka nadbiskupija našli zaista je bila teška zbog saznanja o bivšem svećeniku koji je zlostavljao maloljetnike te o optužbama i provedenim istragama o drugim svećenicima. Činjenica da je Mate Uzinić prvi biskup u Hrvatskoj koji je javno progovorio o toj temi dodatno ga je izložila kritici i preispitivanju ispravnosti njegove odluke, a zbunjenost, sram, čak malodušje, uvuklo se među svećenike i vjernike koji su bili šokirani tim informacijama.

No, malodušnost nije ono čemu nas vjera uči. Čemu nas Isus uči. Vjera nas uči da iz svake životne situacije, pa i one najteže, možemo izvući pouku, izaći bolji ljudi, vjerniji svjedoci Isusa Krista.

Dan posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije bio je stoga nužan. Bio je to kršćanski, vjernički odgovor na situaciju koja je pritiskala cijeli vjernički puk. Poruke koje je nadbiskup tada odaslao također su odisale vjerom i nadom, uz nužno pokajanje i priznavanje grijeha, pogriješaka i slabosti. „Poslanje riječke Crkve nakon ozdravljenja je ljudima ovog našeg grada, biskupije, župnih zajednica, osobito onima koje smo povrijedili ili su ih drugi povrijedili, a trebaju našu pažnju i ljubav, posvjedočiti Boga koji je vjeran dovijeka. Boga koji potlačenima vraća pravicu, gladnima kruha daje, oslobađa sužnje, slijepcima oči otvara, uspravlja prignute, koji ljubi pravedne, štiti pridošlice, podupire sirote i udovice, a grješnicima mrsi putove“, rekao je nadbiskup citirajući Psalam 146.

Tog je petka, Danom posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za obraćenje i za posvećenje, Riječka nadbiskupija pokazala zajedništvo u nastojanju da odbaci one grešne stavove koji su bili nevjerodostojni i posvjedoči ljubav Božju prema svakome čovjeku, posebno prema onima kojima treba pomoći.

Zajedništvo je bilo vidljivo i ispred katedrale sv. Vida na misi proslave zaštitnika koju je predvodio barski nadbiskup Rrok Gjonllneshaj. Poručio je tada vjernicima kako čovjek vjerom dobiva posebnu milost – činiti dobro. Zajedništvo je Riječka nadbiskupija pokazala i na hodočašću u Rim na blagoslov palija koje će nakon susreta s Papom primiti novi metropoliti.

No, zajedništvo riječka Crkva pokazuje i s općom Crkvom na sinodalnom putu, u traženju novih rješenja za izazove i probleme s kojima je suočena. „Lice današnje Crkve nosi znakove oz-

Zajedništvo riječka Crkva pokazuje i s općom Crkvom u traženju novih rješenja za izazove i probleme s kojima je suočena. „Lice današnje Crkve nosi znakove ozbiljne krize nepovjerenja i nedostatka vjerodostojnosti. U mnogim kontekstima, krize povezane sa seksualnim zlostavljanjem i zlouporabom moći, novca i savjesti pogurnuli su Crkvu da provede zahtjevan ispit savjesti kako bi mogla 'pod djelovanjem Duha Svetoga', 'ne prestati samu sebe obnavljati' (LG 9) na putu pokajanja i obraćenja koje otvara putove pomirenja, ozdravljenja i pravde“.

biljne krize nepovjerenja i nedostatka vjerodostojnosti. U mnogim kontekstima, krize povezane sa seksualnim zlostavljanjem i zlouporabom moći, novca i savjesti pogurnuli su Crkvu da provede zahtjevan ispit savjesti kako bi mogla 'pod djelovanjem Duha Svetoga', 'ne prestati samu sebe obnavljati' (LG 9) na putu pokajanja i obraćenja koje otvara putove pomirenja, ozdravljenja i pravde“.

Navedeno je to u radnom dokumentu (Instrumentum laboris) koje će služiti kao osnova za rad na općoj skupštini Biskupske sinode koja će biti održana u listopadu 2023. i listopadu 2024., kako bi se razlučilo koji su koraci potrebni za „rast kao sinodalna Crkva“.

U dokumentu se napominje kako je sinodalna Crkva prije svega „Crkva slušanja“ i stoga „želi biti ponizna i zna da mora tražiti oprost i mora mnogo toga naučiti“.

Danijel Delonga

urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;

Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;

e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;

Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;

Godišnja pretplata: 14,00 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIC, Viškovo;

Naslovnica: Proslava sv. Vida

Blagdan sv. Vida

Nasljedujući Krista dana nam je posebna milost – činiti dobro

Središnje misno slavlje proslave zaštitnika Riječke nadbiskupije i Dana grada Rijeke predvodio je barski nadbiskup Rrok Gjonllneshaj, 15. lipnja na trgu ispred riječke katedrale sv. Vida.

“Sv. Vid i drugi sveci su uzori nasljedovanja Krista. Posebno je nama današnjim kršćanima rječita njihova solidarnost sa slabima i najpotrebnijima, kao i njihova dovtljivost u traženju načina kako im pomoći nositi križ bolesti, starosti i siromaštva. Ovdje i svugdje, nama i vama, dana nam je mogućnost i posebna milost – činiti dobro. Iskoristimo to za naše spasenje i na slavu Božju”, poručio je u propovijedi nadbiskup Gjonllneshaj.

Nakon mise ulicama starog grada krenula je tradicionalna procesija s kipom i moćima sv. Vida.

Uz domaćina, nadbiskupa Matu Uzinića i biskupe Riječke metropolije: krčkog biskupa Ivicu Petanjka, gospičko-senjskog biskupa Zdenka Križića te porečkog i pulskog biskupa Ivana Štironju, u slavlju su sudjelovali i zadarski nadbiskup Milan Zgrablić, te pomoćni zagrebački biskup Mijo Gorski, riječki nadbiskup u miru Ivan Devčić, brojni svećenici, ali i predstavnici drugih kršćanskih i vjerskih zajednica te civilnih ustanova i uprave grada s gradonačelnikom Markom Filipovićem. Nadbiskup Uzinić na kraju je mise čestitao Dan grada svim građanima, a predstavnike vjerskih zajednica pozvao na zajedništvo u činjenju dobrog. „Neka nas Gospodin još više poveže u ljubavi“, rekao je nadbiskup Uzinić.

Nadbiskup Gjonllneshaj u propovijedi je pozvao vjernike na nasljedovanje sv. Vida kao primjera svjedočenja vjere unatoč protivljenju i progonu. Prema spisu „Mučeništvo sv. Vida“ (Passio S. Viti), koji je napisan oko 600. godine u rimskoj pokrajini Lukaniji, Vidov otac Hylas, ne birajući sredstva, pokušao ga je

odvratiti od kršćanske vjere te ga na koncu izručio prefektu Valeriju da ga osudi i kazni. „Draga braćo i sestre, mnogi se i danas pitaju, zašto toliko duhovnog proganjanja kršćana, zašto nema mira, zašto nedostaje blagostanje, pitamo se danas otkud toliko mržnje i netrpeljivosti, toliko destruktivnosti, samouništenja, namjernog širenja laži i indoktrinacije? Upravo zbog ovoga anti-moralnog usmjerenja nema mira! Danas

ima previše i posvuda Hylasa, koji ne biraju sredstva kako bi spriječili istinu i pravdu, mir i ljubav; naprotiv ima još žešćih Hylasa iz svjetske elite u kravatama, beskrupuloznih oligarha, koji iz svoje duhovne sljepoće, iz neurednih požuda i zastranjenih ideologija, nameću protu ljudske smjernice života cijelom čovječanstvu; proganjajući istovremeno poštene ljude, zagovornike mira, ljubavi i blagostanja. Stoga ne čudimo se ovom nemirnom svijetu pored toliko modernih Hylasa, ali mi kršćani sačuvajmo mir i međusobnu ljubav poput sv. Vida i na tom putu nismo sami, imamo zagovornika sv. Vida i nesumnjivu Božju pomoć s kojom ćemo zdravom optikom prosuditi, cijeniti i braniti smjernice života dostojna čovjeka“, rekao je nadbiskup Gjonllneshaj. Podsjetio je da su tijekom povijesti crkve sv. Vida u pravilu bile građene na uzvisinama, odakle „sv. Vid vidi sve.“ Sv. Vid je stoga zaštitnik očiju, odnosno vida. „Naime ne vidjeti dobro, kretati se slijep po cestama, znamo što to znači, znamo koje sve posljedice mogu biti. Tako je i na duhovnom području. Svi imamo potrebu za ‘dobro gledanje’.“

Barski nadbiskup Riječanima je poručio: „Bez sumnje, proslava kršćanskih blagdana predstavlja posebnu nutarnju hranu i snagu koja nas oplemenjuje i potiče da postanemo korisniji i bolji za naše obitelji, za ljude koji nas okružuju, pa i za cijelo društvo. Tako i današnje slavlje sv. Vida, zaštitnika ove katedrale, grada Rijeke i Riječke nadbiskupije, dobra je prilika da otkrijemo bolje odrednice i usmjeravanja za naš konkretni život, kako bi se zaštitili od negativnih utjecaja i postali dostojni apostoli svoga vremena.“

Barski nadbiskup prisjetio se i svojih dana koje je proveo kao bogoslov u Rijeci. „Ne mogu i ne želim kriti moje osjećaje, moja pozitivna sjećanja na lijepe studentske godine provedene u Rijeci, u ovom prekrasnom i dragom gradu. Upravo sam ovdje stekao svoju najvažniju duhovnu i intelektualnu formaciju za svećenika. Ali moja naobrazba nije sva ponikla iz školskih klupa, niti je stečena samo iz knjiga: ona se osobito stvorila i razvila zahvaljujući primjerenim odnosima s odgojiteljima, kao i od cjelokupnog ambijenta mjesne crkve i grada Rijeke. Kako je već poznato, grad Rijeka sa svojim blagim i otvorenim karakterom, bogato je mjesto.“

D. Delonga

Sveti Vid je jedan od nas

Svečanom Večernjom koju je u riječkoj katedrali sv. Vida 14. lipnja predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić, počela je proslava svetkovine sv. Vida, zaštitnika Riječke nadbiskupije, katedrale i grada Rijeke. Dodijeljene su i Medalje zahvalnosti sv. Vida zaslužnim vjernicima laicima iz 7 dekanata Riječke nadbiskupije.

„Vi ste izabrani zato što su drugi prepoznali ono što činite u vašim zajednicama kao odgovor pozivu na svetost. U zajedništvu sudjelovati u poslanju Crkve.“

Večernju je pjevao Nadbiskupijski zbor, a u molitvi su sudjelovali gospičko-senjski biskup Zdenko Križić, barski nadbiskup Rrok Gjonlleshaj, rektor katedrale i generalni vikar Mario Tomljanović, vikar za pastoral Mario Gerić, članovi kanoničkog zbora Metropolitanskog kaptola riječkog i drugi svećenici Riječke nadbiskupije. Nadbiskup je okupljene podsjetio na povijesni pogled na sv. Vida kao pomoćnika od grmljavine, nevremena, epilepsije, zaštitnika pivara, sjetve i žetve...

„Riječ je o klasičnom pogledu na sveca koji nas štiti u nevoljama i posrednik je između nas i Boga. Ne smijemo se zaustaviti samo na tom pogledu“, rekao je nadbiskup i kao primjer naveo misli sv. Ivana Pavla II. koji je kazao da su sveti među nama i pripadaju nama.

„Želim da svetog Vida prepoznamo kao svoga, jednog od nas i člana našeg obitelji. Sveti Vid je jedan od nas i on nam pokazuje da možemo biti ono što je on – sveti – i da je svetost naš poziv. On pokazuje da Bog nije spreman gubiti u suočavanju s našom krhkošću, našim grijesima i slabošću – da Bog, i kad se to dogodi, želi graditi s nama novu povijest, povijest svetosti“, poručio je propovjednik.

Odgovarajući na pitanje kako to činiti, kao primjer naveo je dobitnike ovogodišnjih Medalja zahvalnosti sv. Vida, kojima je te večeri uručio priznanja. „Vi ste izabrani zato što su drugi prepoznali ono što vi činite u vašim zajednicama kao odgovor pozivu na svetost. U zajedništvu sudjelovati u poslanju Crkve. To je način kako odgovaramo na taj poziv na svetost. Svatko, kada u svom zvanju i zanimanju služi drugima na način Isusa Krista, dajući se potpuno u ljubavi, ide putom svetosti. Nisu potrebne mnogo puta izvanredne stvari, nego svakodnevnica življena u ljubavi“, poručio je nadbiskup.

Obraćajući se katoličkim skautima koji su po završetku Večernje dali svoja obećanja, nadbiskup im je u propovijedi kazao da biti svet znači da se jači brinu za slabije, kao i štiti jedni druge, biti zainteresirani za druge i kad se primijeti da nešto nije dobro

u odnosu prema bilo kome, da se reagira i bude zaštitnik svoje braće i sestara.

Istaknuo je poruku koju je Papa rekao u svojoj propovijedi na Duhove na Delti 2003. godine: „Vi se pak, kršćanske obitelji, ne ustručavajte – posebno svjedočeći načinom vlastitoga života – predlagati istinski Božji naum s obitelji kao zajednicom života utemeljenoj na ženidbi, to jest na postojanome i vjernome zajedništvu muškarca i žene, međusobno vezanima javno očitovanom i priznatom vezom.“

Na vama je da na sebe preuzmete odgovornost ljudskoga i kršćanskoga odgoja svoje djece, koristeći se također pomoći odgojnih stručnjaka te ozbiljnih i dobro pripremljenih vjeroučitelja. Ovdje se, u gradu Riječi, kao zaštitnik štuje sveti Vid, mladić, koji se nije ustručavao položiti vlastiti život da bi očuvao svoju vjernost Kristu u kojoj su ga bili poučili njegovi sveti roditelji Modest i Krescencija. I vi, poput njih, pomažite svojoj djeci da idu ususret Isusu, da bi ga bolje upoznala i slijedila posred kušnji kojima su izložena na putu, što vodi k pravoj radosti. Ne umarajte se u ispunjenju svoje roditeljske službe, ponavljajući pri tome zaviz što ga Riječani već sedam stoljeća s pouzdanjem upravljaju čudotvornomu križu štovanu u riječkoj prvostolnici: „Pomogao nam sveti Križ svetoga Vida!“

„Zanimljivo je“, nastavio je nadbiskup, „da Papa kaže da su Vidovi roditelji bili Modest i Krescencija. Mi znamo da su bili odgojitelji, no ovdje, polazeći od te činjenice, želim izvući poruku za nas, za roditelje, vjeroučitelje, skaute, za sve kojima je povjeren odgoj naše djece, djece ovoga grada i nadbiskupije da tu službu vršimo poput Modesta i Krescencije, na način kako to čine roditelji, da nam bude stalo do dobra te djece i da vodimo računa o toj djeci da nam se ne bi dogodilo ponovo ono što nam se žalost događalo. Sveti Krescencija i Modest su nam poziv i uzor želimo li nastaviti svoje poslanje u ovoj Crkvi. To poslanje možemo vršiti samo u ljubavi i s ljubavlju potpuno se dajući i pazeći da nešto ne uzmemo“, rekao je.

Helena Anušić

Dobitnici Medalje zahvalnosti sv. Vida

U ime Bakarskog dekanata Medalju zahvalnosti sv. Vida primio je **Josip Bezuh**, župljanin župe sv. Mihovila – Jelenje. Josip je rođen 15. ožujka 1924. u Brestu Pokupskom (Petrinja) kao prvo od šestoro djece Antona i Barbare. U župi je posebno aktivan u crkvi sv. Maksimilijana Kolbea, Podhum, te je među inicijatorima i donatorima njezine izgradnje. Osim toga, zajedno s pokojnom suprugom Elzom začetnik je i drugih inicijativa, kao što je obnova triju podhumskih kapelica, postavljanje križa i slavljenje svete mise na spomen-groblju u Sobolima, obilježavanje podhumskog konaka u svetištu Majke Božje Svetogorske i sl. Dugo godina služio je i kao zvonar u filijalnoj crkvi sv. Maksimilijana u Podhumu, a unatoč svojim visokim godinama još uvijek nastoji biti redovito prisutan u životu i djelovanju mjesne Crkve.

U ime Crikveničkog dekanata Medalju zahvalnosti sv. Vida primila je **Jelka Baretić**, župljanka župe sv. Martina bisk. iz Grižana. Ona je rođena 11. srpnja 1958. god. u Gornjem Zoviku kod Brčkog (BiH), u obitelji Ante i Marte Nikica od kojih je primila vjeru i katolički odgoj te sve sakramente kršćanske inicijacije. Godine 1978. u Grižanama se udaje za Ivicu Baretića s kojim ima dvoje djece i petero unučadi. Svi su vrlo aktivno uključeni u život župne zajednice. Od 1990. god. vrlo zauzeto djeluje pri župi u brizi za uređenje liturgijskog prostora i ruha. Na njenu inicijativu župa je katedrali sv. Vida poklonila set od 9 ručno vezenih oltarnika. U nekoliko navrata bila je i članicom ŽPV.

U ime Delniččkog dekanata Medalju zahvalnosti primila je **Ana Kružić**, župljanka župe BDM Žalosne u Mrkoplju. Rođena je u obitelji Ferdinanda i Ljube, rođ. Prpić, kao najmlađe od sedmoro njihove djece. Sa suprugom Josipom ima dvije kćeri, Arijanu i Martinu te dvoje unuka, Franu i Doru. Nakon odlaska u mirovinu, 2009. god., od časnih sestara koje su do tada djelovale u

župi Mrkopalj preuzima sakristansku službu, kao i cjelovitu brigu za uređenje i održavanje unutrašnjosti te okoliša mrkopaljske crkve i liturgijskog ruha. Svi mjesni župnici i svećenici, u petnaest godina njezina služnja kao sakristanke, svjedoče kako su u gđi. Ani uvijek imali vrijednu suradnicu na koju su mogli u svemu računati, a isto svjedoči i aktualni župnik.

U ime Kastavskog dekanata Medalju zahvalnosti primio je **Viktor Gržinić**, župljanin župe sv. Jeronima u Klani. Rođen je 5. listopada 1951. u obitelji u kojoj je primio temelje kršćanskog odgoja i vjere na kojoj je kasnije nastojao graditi život. Od malena je aktivan član svoje župne zajednice, u posebnim službama: prvotno kao ministrant do svoje sedamnaeste godine života, potom kraće vrijeme kao orguljaš, a najveći dio svog života kao član – pjevač župnog liturgijskog zbora. Redovito pjeva u liturgijskim obredima Velikog tjedna, već trideset sedam godina ustrajno svira na misama zornicama, a uoči najvećih kršćanskih blagdana rado se brine da ta slavija budu popraćena prigodnom svečanom zvonjavom crkvenih zvona – kampananjem. Također je i član župnog pastoralnog vijeća.

Iz Opatijskog dekanata Medalju zahvalnosti sv. Vida primila je **Sonja Baričević**, rođena 1. veljače 1956. u Rijeci, župljanka župe sv. Jurja u Brseču. Aktivna je članica Župnog pastoralnog vijeća od 2008. godine i voditeljica Župnog zbora "Sv. Juraj" Brseč, koji je osnovan 2009. godine. Njezina obitelj uvijek je aktivno sudjelovala u životu i radu crkve, te je i gđa Sonja nastavila sa svim aktivnostima, poput: uređenja i čišćenja crkve, pranja crkvenog ruha, ukrašavanja oltara za svečana euharistijska slavlja i drugo. Puno truda ulaže oko organiziranja hodočašća za članove župnog zbora i župljane ove male župske zajednice u Brseču. Sonja je osoba koja svojim radom i životom svjedoči katoličku vjeru.

U ime Prvostolnog dekanata riječkog Medalju zahvalnosti primio je **Župni zbor župe sv. Romualda i Svih Svetih** na Kozali. Zbor su tijekom 50-ih godina prošlog stoljeća osnovale Milosrdne sestre sv. Križa koje su tada djelovale pri ovoj župi. Nakon odlaska sestara križarica vođenje zbora preuzimaju riječke sestre Družbe Presvetog Srca Isusova koje zbor vode sve do 1986. god. kada vodstvo zbora i sviranje uglavnom preuzimaju bogoslovi iz obližnjeg bogoslovnog sjemeništa, ali i pojedini mladi vjernici laici koje tadašnji župnik Vjekoslav Sučić animira i potiče na djelovanje i angažman u zboru. Među tim mladim vjernicima tada se nalazi i Silvija Segnan koja je u ime zbora i primila medalju. Rođena je 20. prosinca 1973. god. u Rijeci. Uz redovnu osnovnu školu završila je i osnovno glazbeno obrazovanje te uz učiteljski studij na Filozofskom fakultetu završava i glazbeno usavršavanje na Nadbiskupijskoj glazbenoj školi za voditelja liturgijske glazbe. Članica je Povjerenstva za crkvenu glazbu Riječke nadbiskupije te aktivna članica Nadbiskupijskog zbora. Pod vodstvom Silvije Segnan zbor već više od 30 godina animira nedjeljna i blagdanska slavlja u župi, ali po svojim članovima sudjeluje i u ostalim aktivnostima župe promičući u njoj duh zajedništva i bratske ljubavi.

Iz Trsatskog dekanata Medalju zahvalnosti sv. Vida primio je **Miroslav Brusić** iz župe sv. Ćirila i Metoda na Sušaku. Miroslav je rođen u Puli 5. kolovoza 1955. Sa suprugom Arianom ima dvoje odrasle djece. Cijela njihova obitelj primjer je aktivnog sudjelovanja u životu i djelovanju župne zajednice. Redovito je vrlo angažiran oko različitih karitativnih akcija koje se poduzimaju u župi, ali isto tako oko brige za uređenje i popravke koje treba učiniti u crkvenim prostorima. Trenutno u župnoj zajednici obavlja službu tajnika župnog pastoralnog vijeća.

Duhovna priprema za proslavu nebeskog zaštitnika nadbiskupije, sv. Vida, započela je Danom posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije, 9. lipnja u katedrali sv. Vida. „Situacija koju proživljavamo je gorka, ali vjerujem da ona jest i može biti ozdravljajuća. Da može s naših očiju skinuti ljuske koje nam do sada onemogućavale da ispravno vidimo.“

Molitva za oprost, pročišćenje i ozdravljenje mjesne Crkve

Riječka Crkva predvođena nadbiskupom Matom Uzinićem 9. lipnja molila je za oprost grijeha i pogriješaka te za duhovnu snagu da nakon pokajanja i pročišćenja ponovno bude u mogućnosti vjerodostojno svjedočiti Kristovu poruku. Svećenici, redovnice i redovnici, vjeroučitelji i vjernici, sudjelovali su u riječkoj katedrali u molitvi krunice, misi i euharistijskom klanjanju, a svi župnici, redovničke i druge vjerničke zajednice te vjernici zamoljeni su da u svoje molitve toga dana uključe i ovu nakanu.

Nadbiskup Mate Uzinić, nakon krunice, započeo je misno slavlje riječima pokajanja i molitvom za oprost. „Ovo misno slavlje posvetit ćemo onima koje smo povrijedili, koje smo izdali. Onima kojima nismo bili onakvi kakvi bismo trebali biti, koje smo često ne samo povrijedili nego i ostavili u njihovim ranama, zainteresirani za nešto drugo. Želimo s poniznošću i sramom pitati za oprost, njih, vas i Gospodina. Neka nam Gospodin oprost kako bi nas ponovno mogao pokrenuti i staviti u svoju službu, kako bi nas učinio dostojnima za ovo otajstvo njegove ljubavi, koje je dar koji primamo da bismo mogli biti uključeni u taj dar.“

U propovijedi je progovorio o teškoj situaciji riječke Crkve potresene nedavno objavljenim saznanjima o svećeničkim zlostavljanjima maloljetnika.

„Situacija koju proživljavamo je gorka, ali vjerujem da ona jest i može biti ozdravljajuća. Da može s naših očiju skinuti ljuske koje nam do sada onemogućavale da ispravno vidimo.“ Nadahnut liturgijskim čitanjima, izrazio je nadu da će trenutna situacija biti ozdravljajuća ne samo za svećenike nego i za sve dionike riječke Crkve uključujući i žrtve svećeničkog zlostavljanja u Riječkoj nadbiskupiji. „Ova situacija nam pomaže da vidimo ispravno, da vidimo stvarnost onakvu kakva jest, koja je teška, zbog koje se sramimo, zbog koje žalimo. Ali koja ipak nije cjelovita stvarnost naše Crkve, nego samo njezin dio koji nam je onemogućio da vidimo pravedno. Koji nas je, htjeli mi to ili ne, jer mnogi od nas su znali za mnoge od ovih stvari, na različite načine trovao.“

Uvjeren u mogućnost ozdravljenja koje ovo priznanje i pročišćenje donosi, nadbiskup je istaknuo da se ono događa u tri smjera. To je pročišćenje pogleda prema onima koje su neki od svećenika ili vjernika izdali svojim ponašanjem, pročišćenje po-

gleda prema vlastitom svećeništvu i svojem biti kršćani te pročišćenje pogleda u odnosu na Boga.

„Prvo je pročišćenje pogleda prema onima koji su u našoj Crkvi zlostavljani, prema onima koje su neki od nas izdali svojim ponašanjem, a onda i mi neadekvatnim reagiranjem na takvo ponašanje, pa i šutnjom koja je bila, možda je i još uvijek. Moramo u njima prepoznati lice Isusa Krista koji je ranjen, koji pati. Moramo tražiti načine kako preobraziti njihove rane, kako im pomoći ponovno biti svoji, ustati iz toga što im se dogodilo kako bi mogli nastaviti živjeti.“ Nadbiskup je ponovio poziv žrtvama da se jave i prijave zlostavljanje te im ponudio pomoć. „Potrebno je da u njima prepoznamo svoju braću i sestre, da im budemo očevi i majke. Da im pokažemo da nam je stalo do njih i njihova dobra i da im posvjedočimo ono lice Isusa Krista koje smo svojim ponašanjem do sada skrivali.“

Nastavio je objašnjavajući nužnost pročišćenja pogleda prema svećeničkom pozivu, oštro osudivši napast klerikalizma. „Isus je o pismoznancima i farizejima i onima koji imaju vlast govorio: slušajte ono što vam govore, ali nemojte činiti ono što oni čine. Mi

Poslanje Crkve nakon ozdravljenja: „Da ljudima ovog našeg grada, biskupije, župnih zajednica, osobito onima koje smo povrijedili ili su ih drugi povrijedili, a trebaju našu pažnju i ljubav, posvjedočimo takvoga Boga“, rekao je nadbiskup.

smo se doveli u situaciju da ljudi to i o nama mogu kazati. Kršćanska poruka je prekrasna poruka, radosna poruka. To je poruka o Bogu koji nas ljubi, kojemu je stalo do nas, koji želi da budemo sretni. Koji je postao jedan od nas da bi nam to omogućio, koji i nas šalje da budemo takvi. To je prekrasna poruka, ali ponekad smo mi sami zamračili tu poruku. Zato se i za nas ponekad može reći – slušajte ih, ali nemojte činiti ono što oni čine.“

Nadbiskup je istaknuo znakovit uzrok: biti na Božjoj strani, često je značilo imati moć, kako u Isusovo vrijeme tako i kasnije u povijesti Crkve. „To je napast od koje ni mi u Crkvi nismo bili slobodni, koja je i nas pogadala, koja se s pravom naziva klerikalizam. On je upravo u ovim situacijama nekako najizraženiji, jer smo koristili moć da bismo se okoristili, da bismo iskoristili drugoga. Bojim se, ne mogu to govoriti za našu riječku situaciju, ali mogu za situaciju Katoličke Crkve u cjelini, da smo koristili moć da bismo zataškavali stvari. I da nam je u tome na prvom mjestu bio zlostavljač i njegov interes, a da često nismo vodili računa o onima koji su bili zlostavljani. On je bio Crkva na klerikalistički način. Zaboravili smo da su i oni koje je zlostavljao Crkva, još i više Crkva, još i više Kristovi.“

Ovaj drugi pogled nas želi osloboditi od svakog posezanja za moći, od svakog oblika klerikalizma. Mi nismo postali Crkva da bismo dominirali i vladali drugima, nego da bismo nastavili Kristovo djelo služenja drugima. Nismo postali svećenici da bismo se u dostojanstvu izdignuli iznad vjernika laika, nego da bismo, dijeleći isto krsno dostojanstvo, bili u službi svima kojima nas Gospodin šalje.“

Za kraj, nadbiskup je istaknuo kako je nužno pročititi pogled u odnosu na Boga. „Osobito je važno poslati poruku da Bog nije ono kako smo se mi ponašali. Kakav je naš Bog? O njemu nam govori današnji psalam. To je Bog koji je vjeran do vijeka. Potlačenima vraća pravicu, gladnima kruha daje, oslobađa sužnje, slijepcima oči otvara, uspravlja prignute, koji ljubi pravedne, štiti pridošlice, podupire sirote i udovice, a grješnicima mrsi putove“, rekao je nadbiskup citirajući Psalam 146 te istaknuo koje je poslanje Crkve nakon ozdravljenja:

„Da ljudima ovog našeg grada, biskupije, župnih zajednica, osobito onima koje smo povrijedili ili su ih drugi povrijedili, a trebaju našu pažnju i ljubav, posvjedočimo takvoga Boga“, rekao je nadbiskup.

Nakon mise svećenici i vjernici zadržali su se na euharistijskom klanjanju pred Presvetim nastavljajući moliti za oprost, pročišćenje i ozdravljenje.

Danijel Delonga

Nadbiskup Uzinić objasnio je kako je nužno pročišćenje pogleda prema svećeničkom pozivu, oštro osudivši napast klerikalizma. „Nismo postali Crkva da bismo dominirali i vladali drugima nego da bi nastavili Kristovo djelo služenja drugima. Nismo postali svećenici da bismo se u dostojanstvu izdignuli iznad vjernika laika nego da bi, dijeleći isto krsno dostojanstvo, bili u službi svima kojima nas Gospodin šalje.“

Godišnji odmor kao slutnja eshatona

Kao bića nade, svojski se trudimo zamišljati godišnji odmor kao obećanu oazu bez obveza. No čim godišnji počne otkucavati – već smo u panici jer teče nepovratno prema novom radnom ritmu.

Piše: Saša Horvat

Ljetni praznici su na horizontu. Oaza slobode sprema se osloboditi iz okova radnog ritma. Bijeg iz kolotečine i navika. Veličamo i radujemo se toj kratkoj vremenskoj protežnosti. Neki je pisac tvrdio kako svaki čovjek zamišlja idealno mjesto gdje će biti pokopan. Čini se da je tomu tako i s idealiziranjem vlastita slobodnog vremena. Odavno smo već nekad i negdje razvili idealni film godišnjeg odmora: u kojem društvu, s kojim stvarima i na kojoj lokaciji. Kao da je riječ o nekom svetom vremenu. Uživamo profani eshaton pod hladom borova i točimo gemiš kao eliksir vječnosti. Nedodirljivi i nedostupni običnim smrtnicima.

Slobodno vrijeme. Slobodno od čega? Radnih navika? Fizički nismo na poslu, ali glava je posebna priča. Među narodom se zna čuti kako je potrebno 14 dana za glavu „osloboditi“. Istina ili ne, za mnoge je to ipak malo previše od dostupna im vremena. I opet, poruka ili e-pismo i mi smo već na poslu. Zvuk obavijesti i već smo u uredu. Fizički s bližnjima, a glava je opet pobjegla. Uvijek dostupni, a nikad u mjestu.

Ne postoji apsolutna sloboda jer smo konačna bića. Ne postoji ni apsolutno slobodno vrijeme od radnog vremena. Kao bića nade, svojski se trudimo zamišljati godišnji odmor kao obećanu oazu bez obveza. No čim godišnji počne otkucavati – već smo u panici jer teče nepovratno prema novom radnom ritmu. Dvije nas sjene pokriju – jedna od borova, a druga od brige jer je skoro kraj. Ipak, prevarimo se uspješno i ponašamo se onako kako se ponaša na odmoru. Punimo baterije. Vidamo rane. Odmaramo dušu. Za što točno? Za novo praznjenje, za nove poslove. Znamo da se na neki način varamo, ali ustrajavamo – ta to je ono što imamo.

Ne postoji apsolutna sloboda. Ne postoji apsolutno slobodno vrijeme. Uvijek su određena ograničenja jer smo u konačnici ograničena bića. Od manjka sredstava, bolesti, poziva s posla, posla po kući, gužvi u prometu i sto drugih nezgodnih stvari koje se eto baš u vrijeme godišnjeg odlučite ukazati.

No, ipak, određene mrvice odmora koje padaju sa stola konačnog vremena, hrane nadu vjernika. Nadu u ono iza vremena. Nadu u eshaton. Godišnji odmor slutnja je eshatona – božanske oaze bez radnih obveza, gdje nas više ne sustižu poruke i e-pisma. Godišnji odmor kao slutnja istinskog i konačnog odmora ovog našeg tijela i duha u okrilju Milosti.

Biti svjestan i prihvatiti konačnost godišnjih odmora, toplih ljeta, rada, kao i vlastita života..., oslobađa nas zabluda. Godišnji odmor nije sveto vrijeme. No, u određenim trenucima tog kratkog predaha, možda uspijemo uhvatiti odsjaj vječnog eshatona u glasovima bližnjih, u hladu borova, u šumu valova.

Najava tribine: Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti

U utorak 18. srpnja u 20 sati u velikoj dvorani Nadbiskupskog doma u Rijeci, bit će održana tribina na temu “Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti”. Tribina je otvorena za javnost, a na njoj će sudjelovati predavači na ovogodišnjim Mediteranskim teološkim susretima: s. Jadranka Rebeka Anić, Davor Džalto, Hans-Peter Grosshans i Timothy Radcliffe.

Riječka nadbiskupija ovoga ljeta po drugi put, od 16. do 22. srpnja, organizira Mediteranske teološke susrete u Lovranu za studente treće, četvrte i pete godine studija teologije te apsolvante katoličkih, protestantskih i pravoslavnih teoloških fakulteta, kao i za studente poslijediplomskih studija teologije.

U programu pod naslovom “Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti” sudjelovat će četvero predavača:

Jadranka Rebeka Anić znanstvena je savjetnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Split. Kao vanjska suradnica predavala je na Sveučilištu u Zadru, Zagrebu, Splitu i Sarajevu. Herbert Haag Stiftung für Freiheit in der Kirche iz Švicarske dodijelio joj je 2017. nagradu za istraživanja anti-rodnog pokreta u Crkvi. Među brojnim objavljenim djelima su: *Više od zadanoga: žene u Crkvi u Hrvatskoj u 20. stoljeću* (2003.), *Kako razumjeti rod: povijest rasprave i različita razumijevanja u Crkvi* (2011.) i *Marija Magdalena: od Isusove učenice do filmske bludnice*, u suautorstvu s Irenom Sever Globan (2018.).

Davor Džalto je profesor religije i demokracije na Odjelu za Studij istočnog kršćanstva na University College u Stockholmu. Također je i predsjednik Instituta za studij kulture i kršćanstva. Među njegovim najrecentnijim knjigama su: *Anarchy and the Kingdom of God: From Eschatology to Orthodox Christian Political Theology and Back* (2021.), *Orthodoxy and Fundamentalism* (u suautorstvu s G. Demacopoulos, 2022.), i *Beyond Capitalist Dystopia: Rethinking Freedom and Democracy in the Age of Global Crises* (2022.).

Hans-Peter Grosshans profesor je sustavne teologije i ravnatelj Instituta za ekumensku teologiju na Fakultetu za protestantsku teologiju Sveučilišta u Münsteru. Potpredsjednik je Europske Akademije Religije, jedan od potpredsjednika Europskog društva za filozofiju religije i član ekumenskog odbora Zajednice Protestantskih crkava Europe. Među brojnim djelima objavio je i knjigu o ekleziologiji pod naslovom *Die Kirche - irdischer Raum der Wahrheit des Evangeliums* (2003.).

Timothy Radcliffe, OP, je dominikanac i katolički svećenik sa sjedištem u Blackfriarsu, Oxford, gdje je godinama predavao Sveto pismo. Bio je poglavar Dominikanskog reda od 1992. do 2001. Njegova knjiga *What is the point of being a Christian?* osvojila je nagradu Michael Ramsey za teološko pisanje 2007., a najnovije knjige koje je objavio su *Alive in God, a Christian Imagination* (2019.) i *Questioning God* (2023.) u koautorstvu s Lukaszom Popkom OP. Njegove su knjige prevedene na 24 jezika i ima počasne doktorate Sveučilišta Oxford i dvanaest drugih sveučilišta. Član je odbora Instituta za socijalnu pravdu Las Casas na Sveučilištu Oxford.

Ususret Mediteranskim teološkim susretima: fra Ivan Šarčević

Teologija ima jedan od ključeva naše sretne budućnosti

Ne možemo biti ravnodušni pred pitanjem teologije, dakle mogućnosti i obveze mišljenja i govora o Bogu u naše vrijeme.

Razgovarala: Bruna Velčić

Povodom održavanja drugih Mediteranskih teoloških susreta u organizaciji Riječke nadbiskupije u Lovranu od 16. do 22. srpnja razgovaramo s Ivanom Šarčevićem, bosanskim franjevcem i profesorom na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu koji pojašnjava ima li teologija budućnost te zašto je potrebna čovječanstvu.

■ **Prof. Šarčeviću, poznato nam je da ste bili jedan od predavača na Ljetnoj školi teologije u Dubrovniku 2021. godine. Mediteranski teološki susreti nastavak su tog programa. Kakvo je Vaše iskustvo?**

Ne mogu ukratko opisati svu pozitivnu energiju tih intenzivnih susreta: ozbiljno pripremljene predavače, slušanja, razgovaranja, druženja, molitve s mladim teolozima različitih kršćanskih crkava. I to u dva slična, a opet različita grada, u Dubrovniku i Riječi, na istom Mediteranu, uz toliko simbolike: Odiseja i Abrahama, toliko konflikata, rata, ali i susreta kultura, vjera; dodira mora i kontinenta, juga i sjevera; renesanse i raznih humanizama, pa ove nove „morske“ seobe naroda, rat u Ukrajini, turizam i enormno trošenje pa, s druge strane, Mediteran kao grobnica tolikih migranata, pomanjkanje humanosti, nečujnost teologije, zakazivanje europskih vjernika, na što upozorava papa Franjo...

Osim prijateljskog druženja, meni je na tim susretima ipak najinteresantnije pratiti mišljenja i govore mladih teologa, nekada lakoću, a nekada tešku muku nekih od njih

da saslušaju drukčije stavove, povrh svega da promijene mišljenje o drugome i o njegovoj Crkvi. I meni samome je to uvijek nova zadaća. U svakom slučaju ovi su susreti iznimna prilika da se u kratkom vremenu nauče vrijedne stvari iz teologije, da se uz ozbiljne predavače uči teološki misliti i govoriti, prijateljevati oko istog Gospodina Isusa.

■ **Program se dosad bavio temama teologije i pluralizma, odnosom vjere i politike, temom slobode i odgovornosti za izgovorenu riječ. Ove godine tema je „Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti“. Kako ocjenjujete izabrane teme? Postoji li neka nit koja ih međusobno povezuje?**

Mislim da su teme vrlo domišljeno odabrane. Vidim ih kao „znakove vremena“, kako je Koncil govorio, znakove koji pokazuju i uznemiruju naše duhovno stanje. Ne možemo, naime, biti ravnodušni pred pitanjem teologije, dakle mogućnosti i obveze mišljenja i govora o Bogu u naše vrijeme. Ne može se biti ravnodušan ni pred pitanjima što teologija nudi suvremenima, bolje kazano, kako govoriti o Bogu, zapravo kako praktično, životno vjerovati u Isusa iz Nazareta u religijski pluralnom svijetu, u vječno opterećenom odnosu između vjere i politike, u vremenu kada u našim crkvama imamo muku s najvećim Božjim darom slobode mišljenja i govora, s autocenzurom i crkvenom cenzurom, te kako kao teolog biti

odgovoran za riječ i šutnju, za ekumenizam i dijalog.

Ne može vjernik, a pogotovo ne može teolog okrenuti glavu od pitanja, a što je tema ovogodišnjih *Mediteranskih teoloških susreta*: U kakvoj Crkvi živim? Kakvu Crkvu izgrađujem? Kakvu Crkvu ispovijedam? Kako moja Crkva reagira na probleme suvremenih ljudi, na mir, na ratove u svijetu, na migrante, na crkveni klerikalizam, na seksualna zlostavljanja i nasilje nad malenima i ranjivim odraslima, na političku moć Crkve? Što je s evanđeljem i evangelizacijom? Naravno, sva se ova pitanja mogu izbjeći, ako se teolozi budu predali duhovnoj lijenosti, ako zbog komotnosti budu zataškavali religijski fundamentalizam, ako budu gradili Crkvu kao samodovoljni i ekskluzivni dvorac aristokrata ili je oboružavali kao sektu koju okružuju samo neprijatelji.

■ **Uz Vas, program je ugostio niz renomiranih predavača, od kojih su neki izazvali i reakcije nekih domaćih crkvenih osoba i medija. Tu mislimo prvenstveno na feminističku teologinju Tinu Beattie. Kako gledate na to da studenti teologije budu „izloženi“ idejama feminističke teologije? I kako gledate na otpor koji vlada i u našim teološkim krugovima prema tzv. progresivnim ili liberalnim teolozima?**

Velika su to pitanja i važna. Feministička teologija nije neka sadržajno nova teologija, nego, kako se i smatra, jedna od teologija genitiva, s tim da ovdje žena nije objekt nego i subjekt teološkoga mišljenja i crkvene prakse. Ta grana teologije nije monolitna, nego je pluralna. I ona nije tek reakcionaška,

Nisu nestali dvorski teolozi, premda nema dvorova ni kraljeva. Uostalom, ne ustaju ljudi na nekoga zato što je progresivan ili liberalan, nego zato što mu zavide ili ih je uznemirio u njihovu krivovjerju.

Nažalost, svaki put kad se ustane protiv teološkoga mišljenja, krajnji ishod su kažnjavanja, patnje, progon, a nerijetko je bilo i lomača i krvi.

opravdano protiv platonsko-aristotelovskih bioloških postavki u teologiji, protiv teološkog patrijarhalizma ili podložničke mariologije. Svu tu poviku na T. Beattie ili svojedobno u nas na Rebeku Anić ili druge žene, i ne samo teologinje, razumijevam u svjetlu one strašne rečenice, pazite, rečenice mudroga Siraha da je „bolja zloća muška, nego dobrota ženska“. I kad se tako misli, onda se ne uzmiče od svakakvih govora, a da se ni za tren ne pomisli da se time ne nanosi teška nepravda i društveni progon za te žene koje, poput Isusovih udovica, nema tko zaštititi.

Feministička teologija nam je ukazala i ukazuje na neke važne stvari: da staloženo preispitamo i u vjeri iskreno reflektiramo Bibliju kao knjigu svoga vremena, patrijarhalnu knjigu, a tako i teologiju i kristologiju, svjesni naravno da kada i učinimo taj nužni oslobađajući korak od andromorfnosti i muškocentrizma, uvijek će naše mišljenje i riječi o Bogu biti antropomorfní, dakle relativni. Zato je kukavički i izdajnički taj namješteni strah, usiljena briga i zapjenjena kritika crkvenih knezova i „muškarčina“ teologa koji žene slobodnoga mišljenja i čestite osobne vjere olako proglašavaju heretičarkama, suvremenim vješticama.

Još ste me pitali o otporu prema tzv. progresivnim ili liberalnim teolozima. Meni su ti kao i slični termini lijevi-desni, ustvari diskvalificirajući termini, čak demonizirajuće etikete. U nas, kad se ne želi razmisliti što to pojedini čovjek kaže ili što radi, kad ga se želimo riješiti, svrstavamo ga onamo kamo ne pripada i time mu oduzimamo glas ili postavljamo na njega metu za odstrel. Koliko je samo nepravde učinjeno poštenim ljudima s tako bezočnim etiketiranjima i difamacijama, i to od strane biskupa i poglavara. Umjesto tog parolashenja, radije bih se poslužio Isusovim slikama, pa govorio o teolozima licemjerima, koji tovarne teške te-

rete ljudima, a sami ništa ne čine; ili o onim teolozima koji imaju ključevu mudrosti ili koji stoje na vratima Kraljevstva, hajde što oni ne ulaze, nego ne dopuštaju ni drugima da budu radosni; o teolozima kao objeljenim grobovima ili kao zaraslim grobovima čija teologija nikome ništa ne znači, ili teolozima poput onih Jeroboamovih ili Herodovih dvorskih svećenika i zvjezdoznanaca koji ustaju protiv Amosa ili spremaju zamku trojici mudraca.

Nisu nestali dvorski teolozi, premda nema dvorova ni kraljeva. Uostalom, ne ustaju ljudi na nekoga zato što je progresivan ili liberalan, nego zato što mu zavide ili ih je uznemirio u njihovu krivovjerju. Nažalost, svaki put kad se ustane protiv teološkoga mišljenja, krajnji ishod su kažnjavanja, patnje, progon, a nerijetko je bilo i lomača i krvi.

■ **Kako ocjenjujete situaciju u teologiji i teološkoj misli u Hrvatskoj i u regiji danas? Je li teologija znanost u nestajanju?**

Ne mislim da je teologija u nestajanju. U krizi je teologija drugoga stupnja, akademska teologija i to ne time što nema teologa, profesora koji posjeduju relativno dobro materijalno znanje, nego zato što iz toga znanja ne slijedi promjena crkvene prakse i opće društvene prakse, duhovno-socijalnog ambijenta, dakle što ta znanstvena teologija, učiteljska teologija nije životno relevantna. S druge strane, teologija prvoga stupnja, kao opći govor o Bogu, kao religioznost i duhovnost, danas je tako živa, razgranata; ta se teologija „prodaje“ po raznim i crkvenim i svjetovnim štandovima i trgovima. Pa vidite sve te preglasne duhovne i duhovnjačke demonstracije po hodočašćima, trgovima i arenama, to je također teologija, iako ne-reflektirana, redovito protivna akademskoj teologiji, ali je kao beton čvrsta i neupitna.

Smatram da je teologija „vječna“, da će uvijek postojati, ne u smislu njezine nepromjenjivosti, nema jedne teologije za sva vremena, nego u smislu nužnosti da se svaki čovjek i svaka generacija iznova, na svoj način treba suočiti, izreći o pitanju smisla života, dakle o Bogu, o Isusu, „o onom što ga se bezuvjetno tiče“. Uvijek je postojala neka forma i neko bavljenje teologijom, neki govor o Bogu. Mislim također da je baš danas, u 21. stoljeću, koje neki s pravom označavaju stoljećem religije, nasušno potrebna teologi-

ja kao znanstveni studij, kao kritičko mišljenje otvoreno i suradničko s drugim disciplinama i ljudskim umijećima, ako se ne želimo sunovratiti u primitivizam praznovjerja i kult ličnosti, u religijske fundamentalizme i pobožnu masovku, u političku religiju nasilja, u konzumerističke duhovnjačke obmane koje traju od jednog do drugog eventa.

■ **Koliko znamo, sve manje studenata upisuje studij teologije, kako u Hrvatskoj tako i u Bosni i Hercegovini. Koji su razlozi tome? Jesmo li kao Crkva negdje zakazali u prenošenju vjere mladima? Što možemo učiniti?**

Mislim da je teologija izgubila svoju crkvenu i društvenu relevantnost, odnos s konkretnim ljudima. Kao i hijerarhijska Crkva i mnogi teolozi postali su samodovoljni. Nije primarno razlog manjka svećenika a time i teologa u činjenici da je manje djece, nego je dobrim dijelom u tome da je obezvrijeđena služba teologa.

Uz to, činjenica je da su u Crkvi zadnjih desetljeća biskupi preuzeli sve službe: i pastirsku i učiteljsku i svećeničku. Mnogim poglavarima, a onda i kandidatima, teologija je teška i nepotrebna prepreka do svećeništva i do „prave“ duhovnosti. Iznova se svećenička služba, izuzev svećenika ekonomista i menadžera koji su se odali korisnijim poslovima, zadnjih desetljeća svodi najviše na liturgiju, koju rado pretvaraju u nešto „čarobno“, s dosta ukrasne odjeće, poklanjanja, tamjana i ako je moguće latinskog ili nekih drugih nerazumljivih jezika.

Budući da je obescjenjena kritička teologija vjerničke i crkvene prakse, posvuda su, kako bi Rahner rekao, iznikli raznovrsni samozvani psihoterapeuti u odjeći čarobnjaka, osobito čarobnjaci za osjećaje, za molitveno i seksualno, najintimnija područja. Daleko veću cijenu imaju suvremeni Šimuni magi od Isusovih učenika. A to su najviše dopustili biskupi jer, kako se i konstatiralo u skandalima oko seksualnog zlostavljanja, oni redovito nikome ne polažu račun, nego uvećavaju svoje račune. Pa ako su autokrati, onda misle da im je sve moguće, a najmanje im je potrebno kritičke i samokritičke teologije. Teolozi su im sanjari, zanovijetala ili remete njihov mir. Ima li išta perverznije ako se bez poniznosti s visoke pozicije poziva ljude na poniznost ili ako dobronamjernim ljudima koji nas s pravom kritiziraju, iz svoga

■ Teološki gledano, u čemu vidite vriednost ovog programa Mediteranskih teoloških susreta?

Iznimna je važnost ovih susreta i u tome što se na njima osjeća prihvaćanje i poštivanje razlika bez obzira na stupanj obrazovanosti, a pogotovo se ne boluje od isticanja titula i precedencija. Doživio sam da je ovdje biskup slušač bez sveznajuće zadnje riječi, a teolog izložen kritici, pa ne može baš zamagljivati slušatelje velikim riječima ni misaonim vratolomijama izvan života. Doživio sam i volio bih da i dalje ti susreti budu svjedočanstvo odnosa teologije i života, bez ikakva kišobrana teološke namještenosti, terora ekumenske tolerancije ili da se susret pretvara u duhovnjački seminar, nego

da ostane vedro, tvrdo realno, a radosno druženje, doista simpozij Isusovih učenika, otvoren, ne sektaški.

Doživio sam da gotovo spontano, u susretu s različitim, na ispit dolazi vlastit put, vlastita tradicija, preispitivanje odnosa sa svojom crkvenom zajednicom i svojim nacionalnim identitetom i mitovima ili kon-

fesionalnim oholostima. Naravno, netko se ne dopušta pomaknuti iz svoga zakovanog stava. No nije cilj susreta nekoga obratiti. Ne treba ubrzavati povijest.

Ovakvi skupovi me jako podsjećaju na prvi jeruzalemski sabor Isusovih učenika. Iako su od njega prošla stoljeća i stoljeća, metodu te prve crkvene sinodalnosti možemo bez ostatka izraziti u načelima današnjeg crkvenog sinodalnog puta – zajedništvo, sudjelovanje i poslanje. Mediteranski teološki susreti zajedništvo su teologa koji aktivno sudjeluju u slušanju i raspravama da bi se vratili u svoje crkvene zajednice i sekularno društvo s obnovljenim poslanjem svjedočenja evanđelja. U svakom slučaju ovi su susreti nešto vrlo lijepo i korisno.

komotluka pripisujemo da vide sve i samo crno. Isus bi rekao, da oni uživaju za svoga života, ali da im nema prijelaza do suvremenih Lazara!

Nažalost, i oni biskupi koji imaju teološki nerv, ne govorim dakle o onima koji imaju kompleks intelekta, knjige i studija teologije, nego dakle oni koji imaju senzibilitet za teološku refleksiju i odgovorni su da svoju vjeru razumno obrazlože, uplašili su se osobnoga mišljenja, boje se kritike svojih moćnih kolega i neke bezlične protivne ali masovne javnosti, boje se nacionalnih i duhovnjačkih legija, izgubili su odnos sa svijetom i boje se da o pitanjima vjere, Crkve koju vode, kao i o socijalnim pitanjima u društvu u kojem žive javno teološki tumače. Time su, posve razumljivo, otvorili prostor raznim ateološkim i antiteološkim govorima i praksama.

Čak su se i neki nadareni teolozi, uvidjevši da im kritička teologija loše crkvene prakse i društvene zbilje ne donosi nikakvu korist, ni novac ni čast, nego ih samo košta i dovodi u neugodnu poziciju, priklonili jeftinijim, ali zato unosnijim i društveno prestižnijim propovijedanjima i praksama. Izdali su sebe i svoje poslanje, ostavili su istinske tražitelje smisla i Boga, ostali su dužni ljudima Riječ – dužni istinu koja oslobađa i ljubav koja spašava. Njihova teologija je često površna, iako ljeporječiva, u stvari lažnoproročka, ne dijalogizira sa životom, poput gromke i glazirane jeke mjedi i cimbalu. Sebeljublje je zavodljiva kušnja i teologa. I oni su ljudi!

Ima još jedna grupacija ljudi koji bezočno obezvređuju teologiju i istodobno snažno utječu na vjerski i crkveni život, nekada čak snažnije od bezglasnih biskupa i eremitskih teologa. To je čitava plejada samozvanih katoličkih novinara koji se trideset godina, bez ikakve teologije ili s loše završenom teologijom ili s iskrivljenom teologijom, ulizivački odnose prema crkvenoj hijerarhiji, podilaze najprimitivnijim duhovnostima i uvijek, na dnevnoj bazi, odgovaraju na sva religiozna i crkvena pitanja. Naravno, na publici je također odgovornost.

Ima tih dežurnih stručnjaka kojima je vjera jedino u institucionalnoj i društvenoj moći Crkve, koji su, nekada strogo razdvojene, ujedinili dva mača, dvije moći, svjetovnu

s duhovnom, nacionalističku s religioznom, pa sada tako borbeno izbjeljuju svoju biografiju time što su se predstavljaju obraćenicima i primjerima. Takvi se ne ustručavaju dijeliti lekcije ni onima kojima je vjera i teologija život, a ne sredstvo društvene moći. Kroz trideset godina prodefiliralo je našom javnošću takvih priličan broj. Među njima, čini mi se sada, prednjači onaj koji je skovao i podrugljivi termin „stepinaštvo“.

Tu su i oni – što je posve ljudski – napustili svećenički put, ali nije baš nužno da

U svakom slučaju, teologija je život, kao što je svećeniku život svećenička služba, kao što je uostalom vjera u Isusa život. Osobno mislim da danas više nego kad sam ja počinjao studirati teologiju vrijedi biti teolog, baš stoga što se posvuda govori o duhovnosti, o nekoj lakoj vjeri, o brznoj i uvijek učinkovitoj molitvi, o sebičnoj praksi koja je navodno iz vjere, a ne govori se toliko o Bogu i Isusu, niti se ima strpljenja ni iskrenosti da se prizna što to ja doista tražim, što me istinski raduje, a što mi stvara problem i muku.

” **Smatram da je teologija „vječna“, da će uvijek postojati, ne u smislu njezine nepromjenjivosti, nema jedne teologije za sva vremena, nego u smislu nužnosti da se svaki čovjek i svaka generacija iznova, na svoj način treba suočiti, izreći o pitanju smisla života, dakle o Bogu, o Isusu, „o onom što ga se bezuvjetno tiče“.**

Mislim da je baš danas, u 21. stoljeću, koje neki s pravom označavaju stoljećem religije, nasušno potrebna teologija kao znanstveni studij, kao kritičko mišljenje otvoreno i suradničko s drugim disciplinama i ljudskim umijećima, ako se ne želimo sunovratiti u primitivizam praznovjerja i kult ličnosti, u religijske fundamentalizme i pobožnu masovku, u političku religiju nasilja, u konzumerističke duhovnjačke obmane koje traju od jednog do drugog eventa.

budu toliki poltroni i da brane Crkvu bolje od pape, a neki i neodmjereno protiv pape. Ili oni koji ni trena ne mogu nositi anonimnost svoga života pa stalno moraju brbljati bez dostatnih vjerničko-teoloških kriterija. Oni ne znaju nikada zašutjeti, nego trivijaliziraju ozbiljni govor o Bogu, o vjeri, o teologiji. Njima se sve svodi na informiranje o crkvenim i nacionalnim feštama i obljetnicama, na ponude tako jeftinih recepata vjere koji se dobivaju u megaproštenjima i estradnim molitvenim skupovima, u stalnom su ratu za obranu bezgrješne Crkve od tolikih njezinih neprijatelja. Ako je jedna od temeljnih oznaka vjere u Boga, a time i teologije, priznanje svojih konkretnih, osobnih grijeha i grijeha vlastite zajednice, Crkve, dakle ako je samokritičnost uvjet teološkoga mišljenja, onda je posve jasno zašto je danas tolika kriza teologije a i same vjere u Boga.

Teologija zacijelo ima jedan od ključeva budućnosti, naše sretnije budućnosti. Tko kreće na put teologije, čini mi se važnim da je svjestan, poput Isusa učitelja, da mu država, društvo, a ni njegova institucija neće dovesti ljude, neće privesti učenike, nego ih mora sam tražiti, kao i da pazi da ne bude teološki svodnik ni predator, da one koji mu dolaze ne smije povlačiti za sobom, nego ih treba osoviti na vlastite noge vjere i uputiti na put veličanstvene i ujedno vrlo zahtjevne slobode osobnoga odnosa i putovanja s Kristom. Teolog nikada neće ostati bez posla, samo ako je Isusov radnik. I da opet parafraziram velikog Rahnera: teolog je čovjek kojem zreli ljudi, makar pojedinačno, neki poput Nikodema, nalaze put, ako mu sekularno društvo i ne dotjeruje djecu, ako dakle izvanjski i nema podrške ni podržavatelja. I u teološkom poslu postojanost spašava.

Sinodalnost – napredak i razvoj stare novine, okviri i granice

Zakonik kanonskoga prava jasno kaže da vjernici imaju pravo i dužnost očitovati pastirima svoje mišljenje o onome što je za zajedničku korist i dobrobit Crkve.

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

SINODALNOST, STARA NOVINA?

Danas se mnogo govori o sinodalnosti u Crkvi, govori se o novom načinu upravljanja Crkvom, o decentralizaciji, o uvažavanju mišljenja (ne)vjernika. Ona je postala kontroverzna: za neke je prilika da guraju svoju propagandu ili čak agendu – da žele mijenjati nauk Crkve, vjeru i čudoređe, a za druge je ona ugroza koja urušava same temelje Crkve i odstupa od predanog nauka. No bogatstvo crkvene predaje jasno nam govori da je sinodalnost stara novina! Crkvenim dokumentima pokušat ćemo dati osvrt na to što sinodalnost zapravo jest i u kojim okvirima ju Crkva promišlja.

SINODALNOST PRIJE PAPE FRANJE?

Uzmemo li Zakonik kanonskoga prava, koji je zadnji plod provedbe saborskih dokumenata u život Crkve i primjene ekleziologije II. vatikanskog sabora, uočavamo da se već tada javlja sadržajno jezgra govora o onome što danas nalazimo pod nazivom sinodalnost. U II. knjizi Zakonika pod naslovom Božji narod nailazimo na kanon 212 koji kaže u § 3. *Vjernici imaju pravo, katkada dapače i dužnost, prema znanju, stručnosti i ugledu koji imaju, posvećenim pastirima očitovati svoje mišljenje o onom što je za dobrobit Crkve i to mišljenje, čuvajući cjelovitost vjere i čudoređa i poštovanje prema pastirima te paziti na zajedničku korist i dostojanstvo osoba, pripočiti i ostalim vjernicima*

Dakle, Zakonik jasno kaže da vjernici imaju pravo i dužnost očitovati pastirima svoje mišljenje o onome što je za zajedničku korist i dobrobit Crkve. Kardinal Francesco Coccopalmerio, koji je dugo godina bio zadužen za tumačenje Zakonika u papino ime, jasno kaže da bi vjernici trebali biti svjesni te svoje obveze očitovanja mišljenja pasti-

rima kao što su svjesni obveze pohađanja nedjeljne mise. U praksi, navedeni se kanon primjenjuje u pastoralnim vijećima, sastavljenim od vjernika, koji savjetuju pastire. No sinodalnost pape Franje ide dalje, ona jasno govori da se svaki vjernik, a ne samo pojedini vjernik, treba uključiti i ovisno o znanju, stručnosti i ugledu, treba djelovati za zajedničko dobro i dobrobit Crkve izražavajući svoje mišljenje pastirima.

OKVIRI SINODALNOSTI – KAKO PROMIŠLJATI DOBROBIT CRKVE?

Dakle, pitamo se koji su okviri sinodalnog djelovanja? Prvi je zajedničko dobro i dobrobit Crkve, a drugi je čuvanje cjelovitosti vjere i čudoređa, tj. okvir promišljanja vjernika jest u onome što je pravilo vjere. A što je to pravilo vjere? Pa o tome nam progovara sv. Vinko Lerinski: *„U samoj Katoličkoj Crkvi valja paziti s pomnijoošću da se pridržavamo onoga što se vjerovalo svugdje, uvijek i što su svi vjerovali.“* Zatim nastavlja: *„Ali možda kaže netko: dakle u Crkvi Kristovoj nema napretka vjere? Jasno da ima, i to vrlo velikog. Jer koje je ono biće ljudima tako zavidno, a Bogu mrsko koje bi to htjelo i usudilo se spriječiti? Ipak tako da u istini jest napredak vjere, ali ne promjena. Za napredak je bitno da se neka stvar sama po sebi produbljuje; za promjenu pak da se od jednoga pretvara u nešto drugo. Stoga trebaju rasti, i mnogo i silno se umnožiti znanje, znanost, mudrost pojedinca i svijui, i pojedinog čovjeka kao i cijele Crkve po razinama starosti i vremena, ali opet na svoj način, naime u jednakom nauku, u jednakom smislu i jednakom razumijevanju.“* U tom smislu, vidimo okvir sinodalnosti – ona može produbiti shvaćanje i razumijevanje sadržaja vjere, ali ga ne može nikako mijenjati. Treći okvir koji nam kanon stavlja jest okvir vlastite stručnosti. Crkva je na neki način *res publica* – javna stvar i kao takva,

tiče se i mene osobno kao i svakog drugog vjernika. Ona nije *res privata* – vlasništvo pojedinca, te samim time iz toga niču prava i odgovornosti o brizi za njezinu dobrobit kroz vlastitu stručnost i darove.

OBNOVLJENA (I NOVA) SVIJEST O SUDJELOVANJU U ŽIVOTU CRKVE

Sinodalnost pape Franje želi probuditi i ojačati svijest o angažmanu vjernika za brigu o zajedničkom dobru i o Crkvi. Savjetovanje je ono koje nam treba pomoći otvoriti nove perspektive, uvidjeti stanje na terenu „*radosti i nade, žalosti i tjeskobe ljudi naše-ga vremena*“, a autoritet – hijerarhija – vrši razlučivanje, ima dužnost uzeti izneseno u obzir, gledati ga u svjetlu pravila vjere i čudoređa i odstupanja od njega, te ga prihvaćati ako se radi o dobrobiti Crkve i razvoju koji to mišljenje može donijeti. Sinodalnost je poziv da se svaki vjernik uključi u izgradnju Crkve „*čuvajući cjelovitost vjere i čudoređa i poštovanje prema pastirima*“. Ona raste u slobodi izražavanja, s namjerom izgradnje Crkve i svijesti da svaki vjernik uvijek može slobodno crkvenim pastirima očitovati svoje potrebe, osobito duhovne, i svoje želje te izgrađivati Crkvu svojim doprinosom i sudjelovanjem u sinodalnom hodu. U tom smislu, važno je naučiti slušati drugoga i oslušivati poticaje koji dolaze kroz osjećaj vjere, koji posjeduje svaki krštenik u kome je „*Duh sinoustva*“ i svjetlo Božje – koje prima za dobrobit Crkve svaki „*onaj koji traži Boga iskrenim srcem*“. To je novi stil u kojem se gleda ponajprije jednakost dostojanstva i različitost službi i darova, gdje se ujedno poštuje i autoritet nasljednika sv. Petra te daje posluš vjere i razuma onome što on iznosi, osobito u onome što je definitivan i nepromjenjiv nauk, a ujedno gaji slobodu iznošenja vlastitog stava koji hijerarhija osluškuje na nov način.

Radni dokument za opću skupštinu Biskupske sinode

Generalno tajništvo Biskupske sinode objavilo je radni dokument (*Instrumentum laboris*) koje će služiti kao osnova za rad na općoj skupštini Biskupske sinode koja će biti održana u listopadu 2023. i listopadu 2024., kako bi se razlučilo koji su koraci potrebni za „*rast kao sinodalna Crkva*“, prenosi Vatican News.

Crkve koje se suočavaju s izazovima angažiraju se u sinodskom razlučivanju, ne nastojeći ih „*pod svaku cijenu riješiti*“. „*Samo tako te napetosti mogu postati izvori energije, a ne prerasti u destruktivne polarizacije*“, navodi se u dokumentu.

Dokument od šezdesetak stranica uključuje iskustva mjesnih Crkvi u svim regijama svijeta: Crkve koje proživljavaju ratove, kli-

matске promjene, ekonomske sustave koji proizvode „*iskorišćavanje, nejednakost i 'otpad'*“. Crkve čiji vjernici trpe mučeništvo, u zemljama gdje su manjine ili gdje se suočavaju sa „*sve snažnijom, a ponekad i agresivnom, sekularizacijom*“. Crkve ranjene seksualnim zlostavljanjem, ili zlouporabama moći i savjesti, bilo da su ekonomske ili institucionalne – rane su koje zahtijevaju odgovore i „*obraćenje*“.

Napominje se kako je sinodalna Crkva prije svega „*Crkva slušanja*“ i stoga „*želi biti ponizna i zna da mora tražiti oprostjenje i mora mnogo toga naučiti*“.

Osvrt na mirovne inicijative pape Franje

Posjet kardinala Zuppija Moskvi posljednji je u nizu pokušaja pape Franje da svojim posredovanjem doprinese prestanku rata i uspostavi mira.

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Krajem lipnja, posebni Papin izaslanik, kardinal Matteo Zuppi, posjetio je Moskvu zbog mirovne misije i pokušaja posredovanja u ratu, uzrokovanom ruskom agresijom na Ukrajinu. Zuppi je od početka jasno ocrtao konture mirovne misije – fokusirane na humanitarna pitanja, a ne na političke pregovore. U tom tonu prošao je i njegov susret s Volodimirom Zelenskim i odborom za ljudska prava Ukrajinskog parlamenta, početkom lipnja u Kijevu.

Misija kardinala Zuppija posljednji je u nizu pokušaja pape Franje da svojim posredovanjem doprinese prestanku rata i uspostavi mira. Sveti Otac neprestano poziva na mir u Ukrajini, i prije samog početka ruske agresije više je puta upozoravao na krizu u Ukrajini i pozivao na molitvu i solidarnost s Ukrajinskim narodom.

No, nastojanja Svete Stolice i pape Franje osobno – do sada nisu urodila očekivanim plodovima, više puta nailazeći na nerazumijevanje javnosti. Svi se sjećamo iznenadnog odlaska Svetog Oca u Rusko veleposlanstvo pri Svetoj Stolici na samom početku agresije. Od samog početka bilo je jasno da Papa želi učiniti sve što je moguće kako bi se agresija spriječila i uspostavio mir. Međutim, s više strana došli

su glasovi puni osude za Papinu gestu te je ona do krajnje mjere krivo protumačena. Neki su se pitali – kako je moguće da Papa odlazi u veleposlanstvo agresora? Zašto nije išao u veleposlanstvo žrtve? Papa Franjo je to javno pojasnio u travnju 2022., u intervjuu za argentinski list La Nacion: „Otišao sam sam. Nisam htio da me itko prati. To je bila moja osobna odgovornost i odluka koju sam sam donio probdjevši jednu noć, s mislima na Ukrajinu. Jasno je – svakom tko želi vidjeti – da sam ukazao (ruskoj) vladi kako može zaustaviti rat u istom trenu.“

Papa je u istom intervjuu rekao kako je spreman učiniti sve kako u Ukrajini više ne bi bilo ni jedne smrti. Stoga, nakon sto-

tina javnih nastupa i poziva na molitvu za ukrajinski narod kojeg naziva mučeničkim narodom – ne bi trebalo biti sumnje u Papi ne nakane i želju za pravednim i humanim rješenjem ovog krvavog sukoba. Istodobno, unatoč skepsi i nerazumijevanju mnogih političkih snaga, Papa Franjo ustraje na promicanju dijaloga u vjeri kako se do mira može doći mirnim putem.

No, dijalog nije tek formalni susret i potpisivanje dokumenta. Ako je dijalog princip

Foto: Vatican Media

Misija kardinala Mattea Zuppija očekivano je naišla na kritike, i to sa svih strana. U Moskvi se sastao s Yurijem Ushakovim, političkim savjetnikom Vladimira Putina, i s povjerenicom Kremlja za prava djeteta, Marijom Belovom. No, Zuppijeva misija nije imala za cilj legitimirati deportaciju ukrajinske djece u Rusiju, već vidjeti što se može učiniti na humanitarnom planu. Briga za najslabije, za najkrhkije — predstavlja moguće polje djelovanja, na kojem se mogu stvoriti neki preduvjeti za razgovor o miru.

razrješenja sukoba, onda on nužno mora uključiti strane koje su u sukobu. One se moraju promijeniti i pristati na nove uvjete. To znači, ako želiš okončati rat putem pregovora i dijaloga, moraš pregovarati s neprijateljem. Jer, koja je alternativa? Poraziti ga i nametnuti mu svoju politiku? Eliminirati ga i umjesto s njim, razgovarati s nekim drugim? U tom slučaju ne govorimo o dijalogu i sporazumu, već o pobjedi i poraženima. To je retorika vojske i politike, koja ima legitimna sredstva dopuštena međunarodnim zakonima i konvencijama, poput prava na obranu.

Ali kršćanstvo i evanđelje – nisu isto što i ratni plan, taktika, strategija, oružje i vojska. Evanđelje je nešto drugo: evanđelje je vjera

da se dobrotom može pobijediti zlo, evanđelje je ukorijenjenost u Kristovoj žrtvi za svakog čovjeka. Evanđelje pripada Kristu, i vodi nas Kristu: a uči nas krotkosti, poniznosti, dobrostivosti, velikodušnosti, ljubavi. Uči nas i svladavanju sebe. Uči nas i to – da kad te netko udari, ti pružiš drugi obraz. Jezik evanđelja, radikalni odabir ljubavi, poniznosti i predanja – nije jezik politike i strategije; naprotiv – evanđelje te bez proračunatosti uvijek vodi ususret drugom čovjeku, pa i onda kad svi misle da to nema smisla.

Kad različito političku retoriku od evanđeoske, te spoznamo stvarne zahtjeve dijaloga, možemo reći slijedeće: tko god nastojanja pape Franje za mir u Ukrajini promatra samo očima politike, ne uzimajući u obzir Evanđelje – samo će se smijati i zgražati nad onime što on i njegovi izaslanici čine u njegovo ime.

Misija kardinala Mattea Zuppija očekivano je naišla na kritike, i to sa svih strana. U Moskvi se sastao s Yurijem Ushakovim, političkim savjetnikom Vladimira Putina, i s povjerenicom Kremlja za prava djeteta, Marijom Belovom. U očima politike, ti su susreti izgledali nedopustivo, stoga su na drugoj strani reagirali burno: jer Zuppi razgovara s neprijateljem. No, Zuppijeva misija nije imala za cilj legitimirati deportaciju ukrajinske djece u Rusiju, već vidjeti što se može učiniti na humanitarnom planu. Briga za najslabije, za najkrhkije – predstavlja moguće polje djelovanja, na kojem se mogu stvoriti neki preduvjeti za razgovor o miru.

Istinsko pomirenje počinje unutar konflikta – a konflikt se nadilazi putem dijaloga i transparentnih pregovora: napisao je Papa Franjo u enciklici Fratelli Tutti (FT, 244). U istoj enciklici je pojasnio da će rizici rata vjerojatno uvijek biti

veći od moguće koristi. Stoga je danas teško govoriti o „pravednom ratu“, kao u prošlim stoljećima: i zato – nikad više rata! Rat dakle, nije rješenje – tvrdi papa Franjo (FT, 258). I polazeći od tog stava, Papa kao poglavar katoličke Crkve, kao biskup i moralni autoritet cijelog Svijeta, nikad neće prestati promicati poziv na pomirenje i dijalog. To se politici možda neće sviđjeti, jer će takav stav dovesti u pitanje odnose snaga i pojedine interese velikih sila. No vjernici bi morali razmišljati drugačije, i iznad svega snažnom molitvom podupirati svako nastojanje za mir, a posebno ono koje promiče Kristov namjesnik na zemlji.

Hodočašće Riječke nadbiskupije u Rim povodom blagoslova palija riječkog metropolita Mate Uzinića

Pripremili: Jakov Kršovnik i Helena Anušić

Foto: J. Kršovnik

Svjedočanstvo zajedništva mjesne Crkve

Nadbiskupijskom hodočašću u Rim odazvalo se 90 hodočasnika koji su pet dana, dijelili s riječkim nadbiskupom i svećenicima koji su ih pratili na hodočašću, trenutke putovanja, molitvi, šetnji, razgovora, odnosno zajedništva Riječke Crkve. Uz nadbiskupa Uzinića, hodočasnike su pratili svećenici Mario Gerić, Nikola Uravić, Ivan Seletković, Mato Berišić, Antonio Vučković i Hrvoje Poljak.

Na misi povodom svetkovine svetih Petra i Pavla, u četvrtak 29. lipnja, papa Franjo je u Bazilici sv. Petra u Vatikanu blagoslovio palije za nove nadbiskupe metropolitima, među kojima su bili paliji za riječkog nadbiskupa Matu Uzinića i zagrebačkog nadbiskupa Dražena Kutlešu. Na misi su sudjelovali hodočasnici Riječke nadbiskupije koji su pratili svoga Pastira na ovom, za Riječku Crkvu, važnom događaju, događaju koji ujedno izražava i zajedništvo Riječke Crkve s Rimskom Crkvom. Papa Franjo u poticajnoj propovijedi istaknuo je da je Božji narod pozvan slijediti Isusa i naviještati Evanđelje. Osvrnuo se na nauk Petra i Pavla koji su odgovorili na ono bitno životno pitanje – „Tko je za mene Isus?“ – nasljedujući ga kao njegovi učenici i naviještajući Evanđelje. „I mi kao Crkva rastimo na isti način. To će biti dobro za nas. Slijedimo Gospodina bez prestanka ponizno Ga tražeći. Dobro je za nas kao Crkvu da postanemo Crkva koja će izlaziti ususret tražeći radost, ne u svjetovnim stvarima, već u naviještanju Evanđelja svijetu. Otvarajmo ljudska srca prisutnosti Božjoj. Donosimo Gospodina Isusa svugdje s poniznošću i radošću, u našem gradu Rimu, u našim obitelji-

ma, u našim odnosima i našim susjedstvima. U civilnom društvu, u Crkvi i političkom životu u cijelome svijetu, posebno na mjestima gdje su siromaštvo, propadanja i marginalizacija duboko ukorijenjeni“, rekao je papa Franjo.

Nadbiskupima metropolitima na kraju propovijedi je poručio da budu apostoli poput Petra i Pavla. „Budite učenici u nasljedovanju, a apostoli u propovijedanju. Donesite ljepotu evanđelja svugdje, zajedno sa svima vjernima“, kazao je Papa. Riječki nadbiskup Mate Uzinić u srijedu je kratko pozdravio papu Franju i uručio mu poklon – repliku ikone Gospe Trsatske, Majke Milosti. „Replika je napravljena kao nova ikona i smatrao sam da je ona prigodan poklon uz ovaj trenutak u kojem se preko palija naša metropolija povezuje sa Svetom Stolicom. Da se sjetimo i tih povijesnih veza i naravno da Blaženoj Djevici Mariji, Majci Milosti, preporučim papu Franju i njegov pontifikat, kao i sebe i svoje služenje. Zamolio sam Papu da moli za mene i on je obećao da će moliti. Mislim da mu je taj poklon, kad je čuo tumačenje, bio drag i da ga je prihvatio s poštovanjem“, rekao nakon mise riječki nadbiskup Mate Uzinić.“

Proslavljajući 30. obljetnicu svećeničke službe, nadbiskup Uzinić je zaključio da je u životu potrebno mijenjati se, ali svaka promjena uvijek treba biti na dobro i izgradnju, šireći ljubav, uključujući i onu ljubav kojom Bog ljubi sve ljude. Stoga je ukazao na Kristov primjer, jer i Krist je napredovao u svojim spoznajama i širio horizonte, te pozvao na nasljedovanje i vršenje kršćanskoga poslanja na Njegov način.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua stavit će palij na ramena riječkom nadbiskupu i metropolitu Mati Uziniću na spomendan BDM Žalosne, 15. rujna u riječkoj katedrali.

NADBISKUP UZINIĆ S HODOČASNICIMA I SVEĆENICIMA U RIMU OBILJEŽIO 30 GODINA SVOG SVEĆENIČKOG REĐENJA

Nadbiskupijsko hodočašće u Rim započelo je u ponedjeljak 26. lipnja i odazvalo mu se 90 hodočasnika koji su pet dana, do 30. lipnja, dijelili s riječkim nadbiskupom i svećenicima koji su ih pratili na hodočašću, trenutke putovanja, molitvi, šetnji, razgovora, odnosno zajedništva Riječke Crkve. Prvog dana posjetili su Orvieto i u kripti romaničko-gotičke katedrale Santa Maria Assunta slavili misu koju je predvodio nadbiskup. Dan kasnije, nadbiskup Uzinić je služeći misu u Hrvatskoj crkvi sv. Jeronima s okupljenim svećenicima i hodočasnima obilježio 30 godina svog svećeničkog ređenja (27. lipnja 1993.). Osvrnuvši se na protekle godine svoje svećeničke službe, a u duhu evanđeoskog ulomka, u propovijedi se zapitao treba li se čovjek tijekom života mijenjati ili treba uvijek ostajati isti? Odgovor na postavljeno pitanje započeo je citirajući izreku svojstvenu židovskom narodu iz koje bi se, na prvi pogled, moglo zaključiti da i Isus bezuvjetno prihvaća stavove i mentalitet tadašnjega vremena. „Ne dajte svetinje psima! Niti svoga biserja bacajte pred svinje da ga ne pogaze nogama pa se okrenu i rastrgaju vas.“ (Mt 7,6) Na koga ovo Isus misli? Kome ovo govori? Možda bismo mogli pomisliti da govori o članovima svog vlastitog naroda koji zbog ovog ili onog razloga nisu onakvi kakvi bi trebali biti. Neki zbog grijeha, a drugi, još teže, zbog licemjerja. No, mislim da se ne radi o njima. Ovdje se radi o poganima. Dakle, onima koji i vjerski i nacionalno nisu pripadali židovskom narodu. Oni su za pravovjerne Židove bili psi i svinje, nečisti. Kao takvi nedostojni da bi im se moglo ponuditi bilo što što se tiče onog što je rezervirano za one koji su izabrani. To je, čini se u tom trenutku i budući da preuzima tu izreku, bio ne samo stav Židova Isusovog vremena nego i njegov stav“, kazao je propovjednik.

U nastavku, uz evanđelje te navodeći i druge primjere, poput čiste i nekompromitirane vjere rimskog satnika i žene Kanaanke koja je molila za ozdravljenje svoje bolesne kćeri, istaknuo da je i sam Isus, koji je ljudima u svemu jednak, osim u grijehu, napredovao u svojim spoznajama i širio horizonte, dakle nije ostajao isti, nego se mijenjao. „Ako uzmemo evanđeoske tekstove, vidimo kako Isus polako napreduje u svojoj spoznaji, kako širi svoj horizont. Najprije će poslati dvanaesticu i reći će im: 'idite samo sinovima Izraelovim, nemojte ići u samarijska sela. Nemojte ići k poganima, idite najprije svojim.' Ali će na kraju proširiti horizonte i reći će: 'idite do kraja zemlje, idite svakome.'“, istaknuo je Uzinić.

Na kraju propovijedi nadbiskup je zaključio da je u životu potrebno mijenjati se, ali svaka promjena uvijek treba biti na dobro i izgradnju, šireći ljubav, uključujući i onu ljubav kojom Bog ljubi sve ljude. Stoga je ukazao na Kristov primjer te pozvao na nasljedovanje i vršenje kršćanskoga poslanja na Njegov način. „Evanđelje nije statična stvarnost, ono je živa Božja riječ i u njemu se može pronaći odgovor za svaku životnu situaciju i za svako vrijeme. I u svakom vremenu ono drugačije odjekuje i ima drugačiji odgovor koji izlazi iz srca Isusa Krista, koji je zbog tog evanđelja postao jedan od nas“, istaknuo je Uzinić.

Na putu prema Rijeci hodočasnici su posjetili Padovu, Svetište hrvatskog sveca sv. Leopolda Bogdana Mandića te Baziliku sv. Antuna Padovanskoga. U bazilici su slavili misu zahvalnicu za hodočašće i milosti koje su primili i koje će kao plodove hodočašća primati. Liturgijsko slavlje predvodio je nadbiskup Uzinić, a propovijedao svećenik Riječke nadbiskupije, Hrvoje Poljak.

Duhovni voditelj hodočašća, vikar za pastoral Riječke nadbiskupije Mario Gerić i riječki nadbiskup na kraju misnoga slavlja zahvalili su hodočasnima što su se odazvali pozivu da prate nadbiskupa u Rim gdje je tijekom liturgijskog slavlja u Bazilici sv. Petra blagoslovljen njegov metropolitiski palij. Time se svjedoči zajedništvo mjesne Crkve, odnosno cijele Riječke nadbiskupije, svećenika i laika, poručili su.

HODOČASNICI SU SUDJELOVALI NA OPĆOJ AUDIJENCIJI PAPE FRANJE

Hodočasnici su 28. lipnja sudjelovali na Trgu sv. Petra u Vatikanu na općoj audijenciji pape Franje. Prva je to audijencija nakon Papine hospitalizacije u Poliklinici Gemelli radi operacije abdomena, jer, ona koja se trebala održati prošle srijede, otkazana je kako bi se poštovao postoperativni oporavak Svetoga Oca. Bila je to i posljednja audijencija prije ljetne pauze.

NADBISKUP UZINIĆ

mi daje snagu za hod naprijed. Na hodočašćima se dogodi povezanost koja se ne može dogoditi u svakodnevicu života. Biti na hodočašću i hodati zajedno, posjećivati sveta mjesta je i za mene kao pastira u odnosu na vjernike koji su na hodočašću, ali i za njih jedan važan trenutak u kojemu i oni i ja rastemo.“

Nakon preuzimanja palija, riječki nadbiskup je kazao: „Zahvaljujem Papi na povjerenju koje mi je dao. Ovom prigodom dali smo prisegu vjernosti Svetom Ocu i na taj način posvjedočili povezanost s Rimom. Prateći usmjerenja koja nam daje Sveti Otac, želim nastaviti djelovati i izgrađivati ponajprije svoju Riječku nadbiskupiju, a onda i Riječku crkvenu pokrajinu.“ Posebno je zahvalio hodočasnima koji ga prate na putu u Rimu i Vatikanu. „Podrška vjernika

FRANJO BOŽINOVIĆ – KOSTRENA:

„Zahvalan sam dragome Bogu za ovo iznimno hodočasničko putovanje na kojemu sam u potpunosti obnovio svoje duhovno stanje. Sada sa sigurnošću

moju potvrđiti iz svoga osobnog iskustva da svaki vjernik koje dođe u Rim tj. Vatikan, dodatno učvršćuje svoju vjeru i otklanja bilo kakvu sumnju ili malodušje ako ga je do tada imao. Dolaskom u Vatikan po meni niti nevjernik ne može ostati isti. Nakon svega viđenog i doživljenog, svaki od nas prestaje biti sumnjičav tj. da je Isus i sve što je vezano uz vjeru i Crkvu nešto poput bajke. Znano mi je da današnjem čovjeku, a posebno mladim osobama teško vjerovati u ono što je bilo pred 2000 god. Zato bih preporučio svima da umjesto svojih egzotičnih putovanja, (ljetovanja, skijanja...) prvo odu na jedno ovakvo hodočasničko putovanje i onda će malodušja, nesloga, nevolja i nedaća biti sve manje.“

SILVANA SORIĆ, FEI STEFAN I MARE DRAGIN:

U društvu Oca Nadbiskupa, svećenika naše nadbiskupije te dragih i strpljivih hodočasnika, unatoč velikim vrućinama naše hodočašće je prošlo ispunjeno molitvom, pjesmom i lijepim druženjem. Imati privilegiju dva dana susresti Svetog Oca bila je zaista Božja milost. Zahvalne smo Bogu na sretnom povratku i ostajemo ispunjene Božjom milošću kao i u iščekivanju idućeg hodočašća.

Najvažniji dio u borbi protiv vrućina razdoblje je aklimatizacije ili prilagodbe organizma na visoke temperature. Ono traje oko dva tjedna nakon promjene temperature. No kada je aklimatizacija postignuta, ipak ne možemo prekršiti sva pravila.

Priredio: Ivan Host

Ljetne vrućine

Ove godine, nakon neobično čestih vremenskih promjena i relativno svježijeg početka lipnja, konačno je stiglo pravo ljeto i visoke vanjske temperature. Nekima previše, a nekima ugodne – sve ovisi o tome kako podnosite i kako se prilagođavate ljetnim vrućinama. Ako je vjerovati meteorolozima, pred nama je dugo i (pre)vruće ljeto. Sada se neminovno postavlja pitanje kako što lakše preživjeti ljetne vrućine. Ne usporava se ljeto bez razloga tempo rada, jede lakša hrana i traži spas na prvoj plaži ili u planinama.

Sve neugodniji „toplinski valovi“

Posljedice su globalnog zatopljenja očigledne. Posljednje desetljeće, tijekom ljetnih mjeseci, svjedoci smo pojave svojevrsnih toplinskih valova koji imaju dulje razdoblje i kod kojih je kretanje dnevnih i noćnih temperatura iznad kritičnih za optimalno funkcioniranje ljudskog organizma – dnevne temperature iznad 32 °C, a noćne iznad 24 °C. Ipak, nekako se moramo snalaziti i pomoći organizmu. Neki će djelić rješenja pronaći u klima-uređajima, ali to nije dovoljno, niti svima odgovarajuće rješenje. Uz nekoliko korisnih savjeta lakše ćete se nositi s predstojećim ljetnim danima i smanjiti negativne utjecaje na zdravlje uzrokovane visokim temperaturama.

Najvažniji dio u borbi protiv vrućina razdoblje je aklimatizacije ili prilagodbe organizma na visoke temperature. Ono traje oko dva tjedna nakon promjene temperature. Potom će se broj žlijezda znojnice povećati pa će znojenje biti djelotvornije, organizam će biti opskrbljen potrebnim vitaminima i mineralima, a zalihe masti (koje nas zimi griju) smanjit će se. No kada je aklimatizacija postignuta, ipak ne možemo prekršiti sva pravila.

Prehranu prilagoditi ljetu

Jedan je od najboljih načina kojim se može ublažiti djelovanje ljetnih vrućina prilagođena prehrana. Svima je poznato da nam sada ne godi ista hrana kao zimi. Potrebno je izbjegavati masnu i pečenu hranu, a usmjeriti se na onu kuhanu ili pripremljenu na pari. Najbolje je orijentirati se na svježe voće i povrće koje će nam osim osvježavanja dati i prijeko potrebne hranjive tvari,

vitamine i minerale. Postoji puno jednostavnih načina kako možete pripremiti sezonsko voće i povrće kao što je osvježavajuća juha od povrća ili hladni voćni deserti.

Riba, perad i nemasni mliječni proizvodi najbolji su izbor namirnica životinjskog podrijetla. Ljeti je najbolje kupovati manje kvarljive namirnice, a to su ujedno i one koje su manje masne. Kako hrana stajanjem ne bi izgubila na kvaliteti ili se pokvarila uslijed vremenskih uvjeta, treba kupovati manje količine namirnica – koje će se odmah potrošiti. Sladoled, kojem je ljeto teško odoljeti, treba jesti u malim količinama jer je bogat kalorijama.

Paziti na dovoljan unos tekućine

Treba paziti i na dovoljan unos tekućine, ravnomjerno tijekom dana, a ne samo za vrijeme obroka. Sjetite se svakih sat vremena popiti nekoliko gutljaja, čak i kada niste žedni. Preporučljivo je piti najmanje dvije litre vode dnevno – osim ako liječnik nije savjetovao drukčije. Korisno je u vodu dodati malo prirodnog soka od limuna što će poboljšati okus i smanjiti osjećaj žeđi. Nemojte piti prehladnu tekućinu jer se tada, suprotno očekivanom, pojačava osjećaj topline.

Znojenje je prirodan način rashlađivanja organizma i ne smijemo ga izbjegavati. No što se više znojimo, veća je i potreba za tekućinom i poželjno je više piti. Izbjegavajte zaslađene sokove i alkoholna pića koji, osim što su visokokalorični, samo pojačavaju osjećaj žeđi.

Prozračna odjeća i obuća

Što se odijevanja tiče, birajte lagane ljetne materijale poput pamuka i lana. Zahvaljujući ovim prirodnim i prozračnim materijalima, koža može lakše „disati“ i bolje se rashlađuje. Također, neka vaš izbor bude komotna i udobna odjeća svijetlih boja, jer one najbolje reflektiraju sunčeve zrake i tako sprječavaju prekomjerno zagrijavanje organizma. Takva je odjeća naš najbolji saveznik za vrijeme vrućih ljetnih dana. Obuća također treba biti komotna i izrađena od prirodnih materijala, koji dozvoljavaju stopalima „disati“. Udobne platnene tenisice ili otvorene sandale izrađene od prirodnih materijala „prijatelji“ su stopala.

Zadržite svježinu doma

Pokušajte tijekom cijelog dana zadržati jutarnju svježinu u prostorijama u kojima boravite. Zaštite svoj dom od izravnih zraka sunca spustivši rolete za vrijeme toplih sati zadržavajući tako hlad. Možda se čini čudno, ali za vrijeme najveće vrućine zatvorite prozore. Tako ćete spriječiti ulazak toplog i teškog zraka u prostorije. Ali zato u rano jutro i u noćnim satima - kada je zrak svježiji - držite prozore otvorene kako bi se prostorije rashladile.

Nastojte ne izlaziti za vrijeme visokih temperatura. Pogotovo se ne preporuča duži boravak na suncu od 11 do 18 sati, kada su temperature najviše.

Ako niste u prilici otići na plažu, istuširajte se i tako se rashladite. Temperatura vode za tuširanje treba biti „mlaka“ jer ako pretjeramo, izazvat ćemo dodatno znojenje. Za dodatno osvježavanje stavite obloge s hladnom vodom (ne prehladnom) na zapešća, gležnjeve, vrat i sljepoočnice. Na tim su mjestima krvne žile blizu površine i organizam se lakše osvježava.

Ako pak ne možete izbjeći boravak na otvorenom, pri izlasku iz kuće treba se obvezno zaštititi kremom za sunčanje s visokim zaštitnim faktorom i pokrivačom za glavu - šešir ili komotna pamučna kapa svakako će vam pomoći.

KAKO JE KRUŠKA TEPKA POBIJEDILA GLAD

Danas se u kontinentalnoj Hrvatskoj nastoji oživjeti uzgoj tepki jer je ova sorta krušaka zbilja jedinstvena.

Piše: Karmen Delač-Petković

Priča o kruškama tepkama nalikuje na pustolovni roman. A što je važno za dobar pustolovni roman? Zanimljiv zaplet, mnogo neočekivanih obrata i neizvjestan kraj. A sve to kruške tepke imaju.

Za početak, ne zna se točno kako su tepke došle u Gorski kotar i cijelu kontinentalnu Hrvatsku. Postoje dvije predaje o tome. Po jednoj, austrougarska carica Marija Terezija, kao prosvjetiteljska vladarica, željela je unaprijediti privredu, trgovinu i školstvo Monarhije. Zato je poticala razvoj voćarstva u našim krajevima i to na dva načina: uvođenjem voćarstva u škole i dijeljenjem voćnih sadnica stanovništvu.

Tadašnji su školski zakoni od učitelja zahtijevali da osnuje i njeguje školski vrt. Na pokusnim parcelama, nedaleko od školske zgrade, goranski su učitelji sadili voćke i bavili se pčelarstvom, a učiteljice su s učenicima uzgajale različite vrtlarske kulture i sitne domaće životinje (kokoši, kunići).

Sadnice koje su dobivali od Monarhije učitelji su sadili na najbolja moguća mjesta i predano njegovali. Učenike su učili kako se voćke sade, gnoje, cijepe (kaleme) na divlju podlogu i orezuju, a kad bi stabalca malo porasla, podijelili bi ih djeci da ih posade na prikladno mjesto. Usput, divljih je krušaka i jabuka nekoć bilo dovoljno u šumama pa se goransko mjesto po njima i zove Divjake (*divjaka* = divljaka, samonikla necijepljena voćka).

Ponekad je država izravno darovala već poodrasle sadnice svakom domaćinstvu, uz naredbu da ih seljani dobro njeguju. Čula sam i priču da su mladići, prije služenja vojske, morali dokazati da su posadili jednu ili više voćki. Uglavnom su to bile sadnice kruške tepke. Tko nije posadio voćku ili se o njoj loše brinuo, pa se stabalce osušilo, bio je po odluci vlasti kažnjen batinama, odnosno bio je *tepen*. Odatle vjerojatno dolazi i naziv sorte.

Druga predaja kazuje da su kruške tepke došle u naše krajeve s Napoleonovom vojskom te da je on bio taj koji je naredio sadnju voćaka i *tepenje* neposlušnih seljana. Opravdanje za ovu teoriju autori nalaze u tome što se kruške tepke ponegdje zovu i *napoleonke*. Tepku, inače, nalazimo i pod nazivom *tepkovica*, *tepača*, zatim *gnjilica* ili *gnjilača* (jer se smekšava iznutra prema

Tko nije posadio voćku ili je o njoj loše brinuo, pa se stabalce osušilo, bio je po odluci vlasti kažnjen batinama, odnosno bio je tepen. Odatle vjerojatno dolazi i naziv sorte.

van), *karamut* (što na turskom jeziku znači „crna kruška“), *crnica*, *crna kruška*, *batuga*, *medika*, *pečenica*...

Jesu li tepke stigle u naše krajeve tijekom 18. ili 19. stoljeća i tko ih je donio, danas više i nije važno. Ono što jest važno je da su se te kruške pokazale nevjerojatno dobrom sortom. Nisu bile zahtjevne, ali su bile otporne na bolesti pa čak i na mraz. Kad bi mraz uništio cvjetove, kruška je ipak rađala plodovima bez sjemenki (pojava poznata pod nazivom partenokaprija) što je bilo od presudne važnosti za prevladavanje gladi.

Tepka je, također, zaista rodna sorta pa stara stabla daju i po 800 do 1000 kg krušaka. Ponekad je plodova bilo toliko da su ostajali trunuti na zemlji jer ih seljani nisu uspjeli zbrinuti, što je jasan dokaz da uz tepku nije bilo gladi.

Plodovi tepke su sitniji, više okrugli, na kraćim peteljicama (pa nisu često otpadali),

čvrste maslinasto zelene kožice i, u vrijeme berbe krajem kolovoza ili rujna, vrlo tvrde pa nije lako odrediti pravi termin berbe. Tvrde su kruške prije upotrebe morale neko vrijeme odstajati kako bi dozrele. Obično ih se stavilo u sijeno da lakše omekšaju. Tada su postajale smeđe, mekane i vrlo slatke i mogle su se jesti zimi, kad drugog voća više nije bilo. Osim toga, bile su vrlo, vrlo zdrave jer tepke imaju vrlo visoku nutritivnu vrijednost (bogate su biološki aktivnim tvarima). Plodovi tepke često su se sušili, a od njih su se poslije kuhali kompoti ili bi se samljeli i dodavali u brašno. Od tepki se proizvodila i vrlo cijenjena rakija tepkovača.

Postojalo je i više vrsta, neke su ranije rađale pa postoji tzv. ljetna tepka ili bijela tepka koja rađa krajem srpnja, a plodovi imaju bijelo, glatko i sočno meso.

Tepka se, dakle, pokazala jednom od najomiljenijih sorti krušaka u Hrvatskoj pa je u nekadašnjim voćnjacima prevladavala s više od 75 % stabala, što je zaista postignuće, ako znamo da je u Hrvatskoj postojalo više od 120 tradicionalnih sorti krušaka.

Međutim, poslije raspada Austro-Ugarske Carevine više nitko nije organizirano sadio tepke niti posebno skrbio o postojećim voćkama. Iako su tada prepuštene same sebi, tepke su se pokazale otpornom i vrlo dugovječnom sortom pa su ostale s nama do današnjih dana. To je razlog što još uvijek širom kontinentalne Hrvatske nalazimo divovska dvadesetmetarska stabla tepki starijih od 150 godina.

Zbog svega navedenog, u Hrvatskoj se radi na revitalizaciji tepke, a i drugih izvornih voćnih vrsta. Danas, kad nam je konačno jasno da su voćnjaci ne samo važno kulturno nasljeđe jednog kraja već i nacionalno blago jedne zemlje, tepkama se bave voćari i agronomi, o njima se pišu znanstveni radovi. Pokušava se novom strategijom razvoja voćarstva postići širenje tepke na područjima na kojima je nekoć rasla, odnosno zasnovati klasične (ekološke) voćnjake tepki čiji bi se plodovi mogli organizirano prerađivati u guste sokove i kašice te vino, likere i ocat.

Bilo bi dobro kad bi ovi vrlo ambiciozni planovi bili i realizirani. A hoće li priča o kruškama tepkama imati sretan kraj, ostaje nam da vidimo...

Svetost u životu Crkve kao dio njezine biti i poziva

(2. dio)

Svetost Crkve nije dovršena stvarnost, već je ona još uvijek u procesu nastajanja i rasta, ona još uvijek treba biti u potpunosti dosegnuta i življena. Osim toga, svetost nije nešto što Crkva drži u svom posjedu niti nešto što može biti ostvareno u cijelosti za vrijeme njena zemaljskog postojanja.

Piše: Tomislav Zečević

U Prvoj poslanici Korinćanima i Poslanici Efežanima (1Kor 3, 16–17; Ef 2, 19–22), Crkva je predstavljena kao "hram Božji" (1Kor 3, 16–17) i "hram svet" (Ef 2, 21).

Osim slikom hrama, Crkva se opisuje i kao zgrada u stalnom procesu izgradnje i napredovanja, čime se želi prikazati njezin rast u svetosti i jedinstvu kako bi u potpunosti postala sveti hram i prebivalište Božje koje po svojoj prirodi već jest. Ovime se želi reći da svetost Crkve nije dovršena stvarnost, već je ona još uvijek u procesu nastajanja i rasta, ona još uvijek treba biti u potpunosti dosegnuta i življena. Osim toga, svetost nije nešto što Crkva drži u svom posjedu niti nešto što može biti ostvareno u cijelosti za vrijeme njena zemaljskog postojanja. Svetost Crkve Božji je dar, dar Duha Svetoga, koji omogućuje kršćanskoj zajednici živjeti kao sveti hram, kao živo Božje svetište. Zapravo, ovdje se radi o tome da Bog daje Crkvi nešto od sebe, nešto svoje, jer svetost u cijelosti pripada samo Bogu, ona je Božja svojina. Ona je izvorno Božje svojstvo jer je vlastito samo Njemu i nikome drugome. Svetost je sastavni dio Njegova vječnog bića koji se ne može odvojiti od Njega samoga!

Ovo nam govori da iako je svetost sadašnja karakteristika Crkve, ona još uvijek pripada konačnom cilju potpunog uaranjanja u svetost Božju kada se Crkva bude u cijelosti preobrazila u Njegovo sveto prebivalište. Do tada, Crkva, kao zajednica

i svaki njezin član, ima kao zadatak sve više postajati živi izraz i utjelovljenje svetosti, jedinstva i zajedništva Presvetog Trojstva. Ako Crkva želi zadržati jedinstvo i rasti u svetosti, ako želi ostati svjetlo ovoga svijeta i Božje svjetlo svijetu, ona mora biti ukorijenjena u svetom Trojedinom Bogu koji je izvor svekolike svetosti i jedinstva. To je ono na što

Istina je da danas nije osobito popularno pripadati nekoj strukturiranoj zajednici vjernika u Krista, tj. bilo kojoj kršćanskoj zajednici, kamoli jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Međutim, ako odlučimo djelatno sudjelovati u zajedničarskom životu Crkve i imati udjela u korporativnoj svetosti ovog živog crkvenog bića, unatoč ili usprkos našim pojedinačnim grijesima i padovima, bit ćemo nagrađeni osobnim rastom u svetosti i jedinstvu.

Crkva mora stalno biti podsjećana i nikada se ne umoriti vraćanja na njezin jedinstveni

i vječni izvor svetosti te života kao takvoga, a to je sam sveti i presveti Bog.

Istina je da danas nije osobito popularno pripadati nekoj strukturiranoj zajednici vjernika u Krista, tj. bilo kojoj kršćanskoj zajednici, kamoli jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Međutim, ako odlučimo djelatno sudjelovati u zajedničarskom životu Crkve i imati udjela u korporativnoj svetosti ovog živog crkvenog bića, unatoč ili usprkos našim pojedinačnim grijesima i padovima, bit ćemo nagrađeni osobnim rastom u svetosti i jedinstvu. Ipak, ovo je moguće postići samo ako se u potpunosti predamo Bogu te prihvatimo vodstvo Crkve koja je sama vođena Duhom Svetima.

Ako Crkva, kao sveta zajednica, iako sastavljena od grješnih i slabih pojedinaca, želi svjedočiti za snažnu Božju prisutnost u svojoj sredini i postati vidljivim izvorom svetosti ne samo za svoje članove već za svako živo biće na zemlji, ona se mora sve više otvarati životvornom dinamizmu Presvetog Trojstva. Što više Crkva stremi postati sveto Božje boravište, to će ona postajati sposobna ispunjavati svoj trajni i doživotni poziv vođenja cijelog čovječanstva punom jedinstvu i punom zajedništvu s Bogom Ocem, Sinom i Duhom Svetim. U konačnici, što se više svaki pojedini vjernik kršćanin otvori posvećujućem i ujedinjujućem djelovanju Duha Svetoga, to više će cijela živa zajednica vjernika, Crkva, postati sveti Božji hram i Božje prebivalište na zemlji.

Duhovna obnova za crkvene pjevače i svirače Riječke i Krčke biskupije

Duhovna obnova za crkvene pjevače i svirače Riječke i Krčke nadbiskupije održana je 24. lipnja na svetkovinu Rođenja sv. Ivana Krstitelja u župnoj crkvi Rođenja B.D.M. u Njivicama na otoku Krku. Domaćin i predvoditelj liturgijskog slavlja Josip Vidas, profesor orgulja na Nadbiskupijskoj školi za crkvenu glazbu i Teologiji u Rijeci održao je duhovni nagovor o liku sv. Ivana Krstitelja kao „glas koji viče u pustinji“, a to je ujedno i glas koji aludira na pjevanje i slavljenje Gospodina umjetnošću.

Na kraju liturgijskog slavlja maestra Andrejka Srdoč Geraci, voditeljica Nadbiskupijske škole za crkvenu glazbu i organizator susreta, čestitala je svim prisutnima dan crkvenih pjevača, jer se u prvim stoljećima kršćanstva sv. Ivan Krstitelj uz sv. Grgura

Velikog i sv. Ceciliju smatrao zaštitnikom crkvenih glazbenika. Na susretu se okupilo dvadesetak pjevača koji su animirali liturgijsko pjevanje na sv. misi, a svi su posebno izrazili oduševljenje i nagradili velikim pljeskom šesnaestogodišnjeg orguljaša iz Grobnika, Bartola Reljca koji je svirao i nakon mise izvodeći nekoliko skladbi iz orguljske literature. On je polaznik Srednje glazbene škole „I. M. Ronjgov“ u Rijeci i Nadbiskupijske škole za crkvenu glazbu – smjer orgulje, u klasi prof. Josipa Vidasa.

Susret je završio radosnim druženjem u župnoj dvorani uz malu zakusku i željom da se ovakvi susreti i duhovne obnove za crkvene pjevače organiziraju i za Sv. Ceciliju i Sv. Ivana Krstitelja.

Bartol Reljac, šesnaestogodišnji orguljaš iz Grada Grobnika, polaznik orgulja u Nadbiskupijskoj školi za crkvenu glazbu u Rijeci

Upisi u Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu – Rijeka

U tijeku su upisi u Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu, te posebno pozivamo župe koje nemaju svirača ili zborovođu da pošalju na školovanje nadarene kandidate ili na usavršavanje već postojeće svirače, orguljaše ili mlade koji sviraju klavijature ili gitare.

Nadamo se da će naša Nadbiskupija steći što veći broj novih generacija koje će se upoznati s pravilnim i dostojnim glazbenim dioništvom u svetoj liturgiji putem seminara iz crkvene glazbe koji

se održavaju tijekom cijele pastoralne godine u Nadbiskupiji ili mrežni seminari.

Za više informacija i kontakte pogledajte mrežne stranice Riječke nadbiskupije ili kontaktirajte voditeljicu škole mr.sc. Andrejku Srdoč Geraci telefonom 091-8831970 ili e-adresom: crkvena.glazba.ri@gmail.com; i na Facebook stranici: Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu Rijeka.

Podjela svjedodžbi prvoj generaciji osmaša Katoličke osnovne škole

U Velikoj dvorani Nadbiskupijskog ordinarijata, 29. lipnja, održana je svečana podjela svjedodžbi učenicima osmih razreda riječke Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“. Bila je to prva generacija osmaša, njih 36, koji su završili svoje osnovnoškolsko obrazovanje u Katoličkoj osnovnoj školi i zakoračili prema odabiru srednje škole i budućega zanimanja. Događaju su nazočili pokretač osnivanja škole, nadbiskup u miru Ivan Devčić, generalni vikar Mario Tomljanović, predstojnica katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević, ravnateljica Katoličke osnovne škole, Jasna Buketa zajedno s ostalim djelatnicima škole te roditeljima učenika. Ovaj svečani i radostni trenutak zaključen je i podjelom nagrada koje su učenici uručili svojim profesorima i ravnateljici Škole te im na taj način zahvalili na svemu što su od njih primili i naučili tijekom svoga osnovnoškolskog obrazovanja.

Na početku programa riječi pozdrava i dobrodošlice uputili su ravnateljica Katoličke osnovne škole, Jasna Buketa i generalni vikar Riječke nadbiskupije, Mario Tomljanović koji je učeniku prve generacije Škole, Marinu Pavloviću, uručio nagradu za postignut izvrstan uspjeh i uzorno vladanje tijekom svih osam godina školovanja. „Svjedočili ste da smo svi zajedno: bivša ravnateljica, kolegica s. Maja Doleneć, osnivač – Riječka nadbiskupija, nadbiskup i duhovnici škole, Školski odbor, Nadbiskupijski ured za katoličke škole,

Nacionalni ured za katoličke škole pri HBK, stručni suradnici, moja malenkost, roditelji, baš svi radili na većem obrazovanju, ali i društvenoj emociji da budete bolji ljudi i živite u skladu s evanđeoskim načelima“, podsjetila je ravnateljica.

Nakon otpjevanog 'Gaudeamus' uslijedio je svečani čin podjele svjedodžbi, koje su učenicima podijelile razrednice: Simona Kramar i Katija Vrban Banko. U ime učenika prve generacije Katoličke osnovne škole, okupljenima se obratila Veronika Skoblar, koja je iznijela zahvale svim djelatnicima i suradnicima škole, kao i lijepu uspomenu koje će učenici sa sobom ponijeti u daljnjem hodu kroz život.

Nešto ranije, 20. lipnja, dan prije posljednjeg dana nastavne godine, slavljena je u riječkoj prvostolnici misa zahvalnica za kraj nastavne godine. Liturgijsko slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s rektorom katedrale i generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem, duhovnikom škole Sanjinom Francečićem i rektorom riječkog Pripravničkog sjemeništa Ivanom Devčićem.

Razrednice osmih razreda nakon mise objavile su učenika generacije. Među izvrsnim učenicima izabrana su tri: Neva Marković (8. a), Veronika Skoblar (8. a) te Marin Pavlović (8. b). Među njima učenikom generacije 2022./2023. proglašen je Marin Pavlović.

NESTALO BISKUPSKO SJEDIŠTE SLAVNOG IMENA

Posljednji krbavski i prvi modruški biskup bio je franjevac konventualac Franjo Modrušanin Stipković (1456. – 1461.), koji je prije toga 12 godina obnašao dužnost krčkog biskupa, a posljednji koji je boravio i djelovao u svojoj biskupiji bio je Šimun Kožičić Benja (1509. – 1536.), čijom je zaslugom u Rijeci djelovala glagoljska tiskara (1530./1531.).

Piše: Goran Moravček

Modruš je značajno obilježio hrvatsku nacionalnu i vjersku povijest. Bio je važno geopolitičko središte do utemeljenja Ogulina početkom 16. stoljeća, a do 1969. i biskupija kojoj je izvjesno vrijeme pripadala i Rijeka. Danas je Modruš mjesto koje putnici pamte po istoimenom odmorištu na Dalmatini, ali tek rijetki namjernici posjećuju ostatke modruške katedrale i drugih tamošnjih crkava te porušeni kaštel koji se kruni na vrhu brijega. Hic transit gloria mundi, tako prolazi slava svijeta!

KRBAVSKA BISKUPIJA

Područje istočno od Rječine, drevni Vinodol i njegovo priobalje, a od 17. stoljeća i Gorski kotar, bili su u sastavu Modruške ili Krbavske biskupije. Drevna Krbavska biskupija jedna je od spomenutih na Splitskom crkvenom saboru 1185. godine i u sastavu je Splitske metropolije koja se prostirala do lijeve obale Rječine na zapadu. Obuhvaćala je Krbavu, znatan dio Like, Novigrad, Drežnik, Plas i Modruš. Prvi biskup bio je splitski kanonik Matej Maruta,

a biskupija je imala sjedište u Udbini. Dr. Mile Bogović piše kako je isti za krbavskog biskupa izabran tijekom Splitskog crkvenog sabora 1185. godine. Sabor je počeo s radom 1. svibnja, a na njemu je utvrđeno da se od dijela splitske crkvene pokrajine odvoji dio te da se na njezinu sjevernome dijelu ustanovi Krbavska biskupija kao sufraganska Splitskoj nadbiskupiji. U vrijeme izbora za biskupa, navodi Toma Arhiđakon, Matej Maruta bio je "mlad, časna ponašanja i trijezna života". Na krbavskoj biskupskoj stolici sjedio je vjerojatno do smrti, 1220. godine. Prema mišljenju dr. Bogovića „to bi značilo da bi doista njemu mogao pripadati Zlatni križ krbavskih biskupa. Malo je sačuvanih podataka ostalo o Maruti, tek da je 1194. godine presuđivao, zajedno s biskupima senjskim, skradinskim i togirskim, u sporu splitskog nadbiskupa s njegovim kaptolom, a tri godine kasnije rješavao je spor između togirskog i šibenskog klera.“ Spominje se i 1199. godine kad je svjedočio da je paška Novalja pripadala Rabu unazad tri desetljeća.

Krbavskoj biskupiji pripadale su župe današnje južne Like (Krbava), dio današnje Bosne te Vinodola: Krbava, Bužane, Novi-grad (današnje Todorovo u Bosni), Drežnik, Plas (Plaški), Modruš i Vinodol.

Crkveno središte Vinodola bilo je u to doba u Bribiru, a iz činjenice da su u Novome kod potpisivanja Vinodolskog zakona 1288. godine bili prisutni plovani Novog, Bakra, Hreljina, Trsata i Grobnika, izvodi se zaključak o postojanju župa u tim mjestima. Ledenice su imale tada prvada (prezbitera). Glagoljski pisac Bartol Krbavac 1414. godine spominje u Bakru plovana Didaka u svojstvu vikara krbavskog biskupa Geminiana.

PRIJENOS BISKUPSKOG SJEDIŠTA U MODRUŠ 1460. GODINE

Sjedište biskupije preneseno je 1460. godine u Modruš u doba Stjepana II. Frankopana. Ladislav IV. Kumanac (1262. – 1290.), hrvatsko-ugarski kralj iz dinastije Arpadovića, 1289. godine krčkim knezo-

Zlatni križ krbavskih biskupa

vima Ivanu i Leonardu dodjeljuje patronat nad krbavskom i senjskom biskupijom, što potvrđuje 1412. kralj Sigismund. Zabilježeno je da krbavski biskupi 1456. imaju svoj dvor u Modrušu. Ondje je biskup Franjo prebivao više nego u Krbavi i prije prijenosa biskupskog sjedišta. Papa Pio II. u Sieni izdaje na molbu Stjepana Frankopana 1460. bulu kojom odobrava prijenos biskupskog sjedišta u Modruš. Župna crkva sv. Marka postaje stolna crkva, ali od tada je posvećena Majci Božjoj.

skupije Senju 1640. godine bilo logično u ondašnjim okolnostima. Senj je bio dobro branjeni grad i značajno povijesno-kulturno središte. Međutim, poput područja modruške biskupije i teritorij pod upravom senjskoga biskupa bio je izložen pustošenjima turskih četa. Na područje senjske biskupije počinju se u 17. stoljeću naseljavati Bunjevci oko Podgore (Sv. Jurja) i Krmpota, a naselio se i znatan broj pravoslavnog stanovništva, čije je vjersko središte Gomirje.

Nebeski zaštitnik Modruške biskupije bio je sv. Marko evanđelist. Taj je svetac bio i zaštitnik Mletačke Republike, koja je bila u neprijateljstvu s područjima kojima je crkveno upravljao senjsko-modruški biskup. Pod talijanskom upravom, na blagdan sv. Marka evanđelista, 25. travnja 1925. godine, bulom pape Pija XI. „Supremum pastorale munus“ formirana je Riječka biskupija od župa Senjsko-modruške, Tršćansko-koparske i Ljubljanske biskupije. Nova dijeceza bila je izravno podvrgnuta Svetoj Stolici, odnosno nije ušla ni u jednu crkvenu pokrajinu ili metropoliju te je ostala i u crkvenom ustrojstvu svojevrzni „corpus separatum“.

Prvim riječkim biskupom imenovan je 21. lipnja 1926. dotadašnji apostolski administrator Isidoro Sain, koji je upravljao biskupijom do 1933. godine. Nasljeđuje ga Antonio Santin (1933. – 1938.), a njega Ugo Camozzo (1938. – 1947.) koji s klerom odlazi u Italiju.

Nakon Prvoga svj. rata za područje Kastavštine, koje je ostalo u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, uspostavljena je Apostolska administratura Kastva te je 21. siječnja 1924. administratorom imenovan senjsko-modruški biskup dr. Josip Marušić.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata uspostavljena je apostolska administratura kojom je upravljao Karel Jamnik, jeļšanski župnik i trnovski dekan, a potom krčki biskup Josip Srebrnić. Slovenski dio Riječke nadbiskupije predan je 3. kolovoza 1951. godine na upravu ljubljanskome biskupu. Senjsko-modruški biskup Viktor Burić preuzima 20. siječnja 1952. godine upravu hrvatskog dijela Riječke biskupije. Apostolska administratura Kastva priključena je hrvatskom dijelu Riječke biskupije 24. veljače 1964. godine.

Zapleteno crkveno pitanje bit će riješeno Apostolskom konstitucijom 27. srpnja 1969. godine kad je hrvatski dio Riječke biskupije spojen sa Senjsko-modruškom ili Krbavskom biskupijom te je utemeljena Riječko-senjska nadbiskupija, a Rijeka postala sjedištem metropolije kojoj su pripali Krčka i Porečko-pulska biskupija. Modruška ili Krbavska biskupija prestala je tada postojati.

Pod talijanskom upravom, na blagdan sv. Marka evanđelista, 25. travnja 1925. godine, bulom pape Pija XI. „Supremum pastorale munus“ formirana je Riječka biskupija od župa Senjsko-modruške, Tršćansko-koparske i Ljubljanske biskupije. Nova dijeceza bila je izravno podvrgnuta Svetoj Stolici, odnosno nije ušla ni u jednu crkvenu pokrajinu ili metropoliju te je ostala i u crkvenom ustrojstvu svojevrzni „corpus separatum“.

Turska osvajanja, a posebice Krbavska bitka 1493. godine i stradanje Modruša, prisilili su biskupa Kristofora da s kaptolom prebjegne u Novi, koji će postati sjedište Modruške biskupije sve do 1569. godine, nakon koje je biskupija bila davana na upravu senjskome biskupu.

Posljednji krbavski i prvi modruški biskup bio je franjevac konventualac Franjo Modrušanin Stipković (1456. – 1461.), koji je prije toga 12 godina obnašao dužnost krčkog biskupa, a posljednji koji je boravio i djelovao u svojoj biskupiji bio je Šimun Kožičić Benja (1509. – 1536.), čijom je zaslugom u Rijeci djelovala glagoljska tiskara (1530./1531.).

Nakon 1536. godine i smrti biskupa Benje, Modruška biskupija praktički nije imala biskupa koji je djelovao na teritoriju kojim je upravljao.

Biskupija je bila ugrožavana i s kopna i s mora. Stoga je pripojenje Modruške bi-

JESU LI KRBAVSKA I MODRUŠKA BISKUPIJA BILE ISTOVJETNE?

Oslobađanjem Like i Krbave 1689. godine pokrenuta je rasprava o tome jesu li Modruška i Krbavska biskupija istovjetne, bez obzira što je 1460. godine biskupsko sjedište bilo premješteno iz Krbave u Modruš. Godine 1702. u doba biskupa Martina Brajkovića (1699. – 1704.), kako ne bi bilo nedoumica oko toga je li riječ o jednoj ili dvije biskupije, odlučeno je da se ta biskupija ubuduće zove Modruška ili Krbavska.

Slijedom geopolitičkih prilika i prosvjetiteljskih reforma cara Josipa II. (1780. – 1790.) koje su ostavile dubokog traga i na vjerske (ne)prilike i tadašnja Rijeka je 1787. godine došla pod crkvenu vlast senjsko-modruškog biskupa.

Susret stotinjak ministranata Gospičko-senjske biskupije održan je u ponedjeljak 26. lipnja u Župi Marija Majka Crkve na Plitvičkim jezerima, a počeo je misom koju je predvodio gospičko-senjski biskup Zdenko Križić.

Susret ministranata

U propovijedi biskup Križić ministrantima je pojasnio Abrahamov poziv kao prekretnicu u povijesti spasenja te približio stvarnost unutarnjeg glasa kojeg je Abraham slijedio. "U prvom čitanju slušali smo o Abrahamu. Znamo da je Bog pozvao Abrahama da napusti dom oca svoga i da pođe prema zemlji koju mu Bog daje."

Biskup je nastavio; „Bog traži da Abraham ode sam iz obitelji zbog toga što su svi tada bili vjernici – Abrahamova obitelj i svi stanovnici, ali su vjerovali u mnoštvo bogova. U početku Adam i Eva znali su da je Bog jedan, ali pomalo su ljudi, kada ih snađe nekakvo zlo, počeli vjerovati da uz pojedino božanstvo postoji još poneko koje će im pomoći. Bog Abrahama želi poučiti da vjeruje u samo jednoga Boga, i da onda i njegovi potomci od kojih će postati novi narod budu vjernici u samo jednoga Boga. Ako nekoga hoćemo izvući iz lošeg društva, onda ga moramo odvesti negdje drugdje da promjeni ambijent. Baš zbog loše vjere, magije, prinošenja ljudskih žrtava, Bog je htio maknuti Abrahama iz okruženja u kojem je bio „siguran“ i odvesti ga u mjesto gdje počinje povijest Izabranog naroda.

Biskup je poručio ministrantima: „Isus nas poziva da živimo tako da ljudi mogu vidjeti naša dobra djela. Na taj način mi

ćemo svjedočiti. Stoga, vi kao ministranti trudite se da budete primjer u dobru. Na taj način biti ćete mali svjedoci u svojoj kući, školi, na ulici i svugdje gdje budete. Kako je Abraham znao da treba ići? Kako je bio siguran da je to pravi put za njega? Slušao je unutanjsi glas, glas koji mu je govorio što je dobro za njega. I vi dragi ministranti slušajte taj unutanjsi glas koji neka vam bude putokaz, kao i Abrahamu. Možda vam taj glas otkrije poziv na svećeništvo ili redovništvo.“

Biskup je misu slavio u zajedništvu sa plitvičkim župnikom i povjerenikom za pastoral ministranata Josipom Tomljanovićem i prepozitom Senjskog kaptola Milom Čančarom, generalnim vikarom Marinkom Miličevićem i kancelarom i biskupovim tajnikom Mišelom Grgurićem te s drugim svećenicima koji su na susret doveli ministrante iz župa kojima upravljaju.

Nakon svečanog misnog slavlja i okruženja ručkom, ministranti su pošli na rekreativni dio programa. Na obližnjem igralištu organizirano je nogometno natjecanje te je održan i ministrantski kviz u kojemu su pobijedili ministranti iz župe Senj, dok su drugo mjesto osvojili ministranti iz župe Brinje i treće mjesto ministranti župe iz Gospića.

Tiskovni ured
GSB

Prva proslava svetkovine Srca Isusova u samostanu karmelićanki u Gospiću

Misnim slavljem koje je u petak 16. lipnja na svetkovinu Presvetog Srca Isusova predvodio generalni vikar Gospičko – senjske biskupije Marinko Miličević, po prvi je put proslavljena svetkovina titulara nedavno otvorenog samostana klauzurnih sestara karmelićanki u Gospiću. Suslavili su gospički dekan Herbert Berisha i svećenik u miru Jure Ladišić, uz asistenciju Marinka Klaića i sudjelovanje većeg broja vjernika.

Istaknuvši srce kao središte čovjeka i njegove osobnosti, Miličević je homiliju započeo oslanjajući se na biblijske navode koji označavaju svetopisamsku važnost srca kao mjesta izbora dobra i zla, pristanka ili odbijanja Duha Svetoga, izlivenog iz Probodenog Srca Isusova. Kroz Božje srce darovana je sama Božja ljubav, rekao je propovjednik te napomenuo kako bez jedinstva s tim otajstvom ni kršćanska ljubav usmjerena prema

Bogu i bližnjemu ne može doseći svoju punu niti određenje.

Misno je slavlje zaključeno zajedničkim moljenjem osobne posvete Presvetom Srcu Isusovu te mogućnošću susreta i preporukom sestrama Karmela u Gospiću na korskoj rešetki, kao i vjerničkim druženjem pred samostanskim zdanjem.

Karmel Presvetog Srca Isusova Gospić

OTOČAC

Susret Biskupijskog zbora mladih

Biskupijski zbor mladih sastao se 27. lipnja u Pastoralnom centru župe Presvetog Trojstva u Otočcu. Tridesetak mladih iz cijele Gospičko-senjske biskupije, vrlo su ozbiljno pristupili zadaći pripreme za Susret hrvatske katoličke mladeži, te su krenuli uvježbavati pjesme za sam susret. Voditelji BZM, pobrinuli su se da i ovaj susret prođe

u radu ali u radosti, stoga smijeha nije nedostajalo.

Svojim sudjelovanjem u Biskupijskom zboru, mladi stječu iskustvo pjevanja u velikom zboru, a stečeno iskustvo mogu primijeniti i u svojoj župnoj zajednici. Uz pjevanje i konkretnu pripremu za Susret hrvatske katoličke mladeži u Gospiću, naglasak se tako-

đer stavlja na okupljanje mladih koji svojim životom žele svjedočiti Evanđelje.

Zbor djeluje unutar biskupijskog Ureda za pastoral mladih i Odbora za organizaciju SHKM. Voditelji i dirigenti zbora su vlč. Josip Šimatović i o. Marko Maglić, a za harmonijem je bio Marin Mićunović.

Leopold Barić, umirovljeni svećenik Riječke nadbiskupije proslavio je 90. rođendan.

Svećenik mora biti ponizan i dijeliti sudbinu ljudi

„Propovijedamo blaženu vječnost, a često se brinemo samo za prolaznu sadašnjost. To nije vjera“, objašnjava Leopold Barić - Polde.

Leopold Barić, umirovljeni svećenik Riječke nadbiskupije proslavio je u lipnju 90. rođendan. „Drugi put ove godine“, sa smiješkom je napomenuo i objasnio kako je njegov pravi rođendan ipak u veljači. Iako mu na osobnoj iskaznici još uvijek kao datum rođenja piše 23. lipnja, rođen je 24. veljače 1933. godine. Do tog je krsnog lista i pravog datuma rođenja došao tek sredinom 80-ih godina prošlog stoljeća. Naime, nakon Drugog svjetskog rata u njegovom rodnom Lađevcu kraj Slunja, u kaosu rata uništena je ili nestala većina dokumenata stanovništva. Imao je tada 12 godina, a datum njegova rođenja upisali su za to zaduženi komesari. „Godinu rođenja su znali jer su me poznavali, a datum su odredili otprilike“, pojašnjava Polde. „Majka mi je uvijek govorila da sam rođen u posljednju nedjelju prije poklada, što je značilo posljednjeg tjedna prije Čiste srijede. Datum koji su mi nakon rata upisali ipak zbog straha nije htjela mijenjati. Nisam ga tako niti ja promijenio, čak ni kada sam 40 godina kasnije došao do krsnog lista iz moje župe.“

Tako Polde svake godine ima dva rođendana. Draži mu je ipak onaj pravi, ne onaj otprilike upisan, po službenoj dužnosti. Uz dva rođendana, Polde slavi i dva imendana. Prvi je 15. studenog i njegov je svetac zaštitnik, sveti Leopold III., poznat i kao Leopold Sveti, Pobožni ili Blagi, austrijski markgrof, rođen 1073. Drugi je, dakako, sv. Leopold Bogdan Mandić, kapucin iz Herceg Novog. „Kada ga je Ivan Pavao II. 1983. godine proglasio svetim, odmah sam ga prigrlio kao svog novog zaštitnika.“ Zbog toga sada imendan slavi i 12. svibnja kada je spomendan na velikog, iako niskog rastom, kapucina koji je neko vrijeme djelovao i u Rijeci, u kapucinskoj crkvi na Žabici.

Polde je za svećenika zaređen 4. srpnja 1965. godine, a kao župnik službovao je prvo u Lukovdolu i Plemenitašu, zatim preuzeo Brod Moravice, Završje i Podstene gdje je bio 30 godina. Zbog problema s gromom i glasnica u mirovinu je otišao s navršenih 65 godina, 1998. To je kanonska dob za umirovljenje iako svećenici obično, zbog pastoralnih potreba, i duže ostaju na župama. S obzirom na to da teško govori, nije više mogao obavljati župničku službu. Osim promukla glasa i problema s gromom, zdrav-

lje ga i s navršenih 90 ipak dobro služi iako je morao ugraditi i srčani elektrostimulator. Dane provodi s kolegama u Svećeničkom domu na Sušaku.

Kada je zaređen za svećenika, imao je 32 godine. Neuobičajeno, tada su kandidati za svećenike u bogosloviju redovito dolazili mlađi, odmah po završenoj srednjoj školi. Polde objašnjava da je zbog rata završio svega nekoliko razreda osnovne škole. Nerado se vraća u ta teška vremena kada su

---

Polde ističe kako je Krist došao spasiti sve ljude, a ta se poruka nakon Drugog vatikanskog sabora očitovala u prijevodima misala u kojima stoji da se Isusova krv saveza proljeva za sve ljude, ne samo za neke. „To je novina koja dobro dočarava duh Sabora i otvorenost Crkve prema svijetu. To je ono što podržavam. Krist je došao spasiti sve ljude, njegova je poruka upućena svima.“

---

mu ubili oca, ali sjećanja su mu još uvijek snažna i jasna. „U školu sam krenuo 1940. godine i završio 1941. Tada je došla NDH, u školu sam još malo išao, ali u mom mjestu stalno su se mijenjali ‘osloboditelji’ i bili sukobi. Došli su i Talijani, pa u prolazu Nijemci, na kraju partizani...“ S nezavršenom osnovnom školom nije bilo vjerojatno da će postati svećenik. Ipak, odgojen u pobožnoj i tada imućnoj obitelji s još četvoricom braće i tri sestre, nakon ratnih strahova i strahota, u njemu je uvijek tinjao poziv.

Živo se sjeća trenutka koji ga je definitivno usmjerio k svećeništvu. U njegovo mjesto 1955. godine došao je biskup Pavlišić krizmati kandidate. Tada ih je ohrabrio da se,

oni koji osjete Božji poziv, jave u sjemenište bez obzira na završene škole. „Biskupov poziv probudio je u meni nešto što je od ranije tinjalo, a mislio sam da je nemoguće.“ Javio se u sjemenište i nije bio jedini kojemu je trebalo doškolovanje. Tako je u svojim dvadesetima završio osnovnu školu u Rijeci, pa zatim u Pazinu srednju kao svećenički kandidat. Nakon teologije zaređen je za svećenika. „Bila su to drukčija vremena, teško je bilo svećenicima i narodu u tim godinama, ali osjećali smo zajedništvo. Uvijek je bilo dobrih ljudi koje i danas pamtim,“ reći će Polde prisjećajući se svojeg svećeničkog služenja u župama Gorskog kotara.

„Svećenik mora biti blizak ljudima i mora biti čovjek. Mora im pokazati vjeru Boga, u Krista“, poručuje Polde današnjim generacijama. Smatra da se vjera mora svjedočiti dosljedno i nenametljivo, riječi potvrditi životom i primjerom. „Propovijedamo blaženu vječnost, a često se brinemo samo za prolaznu sadašnjost. To nije dobro, to nije vjera.“

U svojim razmišljanjima Polde vjerno slijedi tragove Drugog vatikanskog sabora i sada pape Franje, koji podsjeća da svećenik mora biti ponizan i dijeliti sudbinu svojeg stada, a ne biti osoba s privilegijama. Osvrnuo se i na skandale sa svećenicima koji su zlostavljali maloljetne, slučajeve od ranije poznate u svijetu, a o nedavno objavljene i u Riječkoj nadbiskupiji. „Kad sam kretao u svećenike, očekivao sam svetu Crkvu. Sada se više ničemu ne čudim, ali teško je shvatiti kako dolazi do tih zastranjenja kod svećenika. Mislim da prije svega pažnju treba usmjeriti na kvalitetu odgoja u sjemeništim, tu se formiraju osobe koje će kasnije, sa svim svojim vrlinama i manama, predstavljati Crkvu.“ Komentirajući potez nadbiskupa Mate Uzinića, koji je javno objavio koje se istrage i zbog kojih optužbi provode ili su se provele u Riječkoj nadbiskupiji, Polde smatra da je točno tako trebalo učiniti. „Ne valja stvari gurati pod tepih. Kad-tad izađu na vidjelo. Mislim da treba biti transparentan u istraživanju optužbi protiv svećenika i odmah provesti istragu. Općenito mislim da svećenici moraju poštovati i crkvene i civilne zakone. Svećenik nije iznad zakona, ne smije biti privilegirani u tom pitanju.“

Danijel Delonga

Sto godina od uspostave novih gradskih župa u Rijeci (1923. - 2023.)

Grad je dočekaio dvadeseto stoljeće sa samo jednom župom, Uznesenja Marijina (Assunta, Duomo, Vela crkva, Kosi toranj), u okviru Senjsko-modruške biskupije, s nešto manje od 50 000 stanovnika i bez sakralnoga prostora u novim riječkim kvartovima nastalim koncem 19. i početkom 20. stoljeća jer su se crkve nalazile isključivo unutar gradske jezgre.

Piše: Marko Medved

Grad Rijeka u srednjem vijeku i u ranom novom vijeku bio je maleni gradić čiji broj nije nikada prelazio tri tisuće stanovništva, zbijen između gradskih zidina. Bilo je stanovništva i izvan gradskoga središta, u riječkome distriktu prema Kozali, Donjoj Drenovi i tadašnjim Plasama, odnosno Krnjevu i Turniću. Bliža okolica grada bila je ispunjena vinogradima i maslinicima, odnosno obradivim površinama. Tek proglašenjem slobodne luke i razvojem prve industrije u 18. st. grad se jače razvija i brojčano raste.

Grad Rijeka je do 1923. godine u crkvenom pogledu imao samo jednu župu, čije je središte bilo u crkvi Uznesenja Marijina (Assunta, Duomo, Vela crkva, danas popularno nazvana Kosi toranj). Grad je dočekaio dvadeseto stoljeće u okviru Senjsko-modruške biskupije, s nešto manje od 50 000 stanovnika i bez sakralnoga prostora u novim riječkim kvartovima nastalim koncem 19. i početkom 20. stoljeća jer su se crkve nalazile isključivo unutar gradske jezgre. Nad površinom velikom župom pastoralnu skrb vršio je riječki župnik kojemu su u vjerskoj brizi pomagali kanonici Zbornoga kaptola. Iako je jozefinizam 1789. uspostavio i kapucinsku župu, pa je grad imao tada dvije župe, bilo je to kratka vijeka. Naime, kapucinska župa djelovala je samo do 1. studenoga 1807., pa se nakon toga pastoral vratio isključivo u župu Uznesenja Marijina.

S obzirom na to da je broj stanovništva nakon Prvog svjetskog rata bio odveć velik za samo jednu gradsku župu, riječki apostolski upravitelj Isidoro Sain (Šajin), rodom iz

Novigrada u Istri, benediktinac koji se u Rijeci nalazio niti godinu dana, dana 16. srpnja 1923. donio je dekret o osnivanju novih četiriju gradskih župa.

To znači da se ove godine obilježava stogodišnjica uspostave novih gradskih župa u Rijeci, kojom je dotadašnja župa podijeljena na više manjih: župa Svih svetih na Kozali, župa Gospe Lurdske na Žabici (čije je ime tada bilo Bezgrješnog Začeca BDM), Presvetog Otkupitelja na Mlaci (danas nepostojeća) i Nikole Biskupa (Krnjevo). Bilo je to vri-

Inače pitanje novih župa i manjka crkava postavljalo se i za Sušak. To je bila druga biskupija i drugi grad, ujedinen s Rijekom 1947. godine. Bazilika Gospe Trsatske okupljala je preko Rječine najviše vjernika, ali župa Trsat imala je sjedište u crkvi sv. Jurja ispod gradine. Crkva Srca Isusova na Bulevardu ustvari je redovnička crkva sestara sv. Križa koje su je podigle nakon dolaska 1905. iz Đakova, a ostala je jedini sakralni prostor na Sušaku i nakon samostalne župe Sušak 1938. godine. Na Podvežici župa se osniva

1941. istodobno s naporima svećenika Adama Muchtina za izgradnjom crkve sv. Terezije od Djeteta Isusa. Župa na Pećinama osniva se tek 1963., ali do danas nema crkve.

Porast broja stanovnika u stambenim naseljima daleko od središta grada opravdavao je potrebu cijepanja župe u više manjih. Temeljni problem povezan uz novu župnu razdiobu bio je manjak sakralnoga prostora. Osim one kapucinske, koja je tih godina gradila svoju monumentalnu crkvu Gospe Lurdske, sve su nove župe bile bez župnih crkava. Zbog toga su morale koristiti zamjenske prostore. Kapucinska crkva posvećena je 1929., a crkva sv. Romualda

i Svih svetih na Kozali 1934. godine. Dvije župe će tek nakon više od dvadeset godina od osnutka dobiti sakralni prostor – crkva Presvetog Otkupitelja na Mlaci i sv. Nikole na Krnjevu. Poslijeratne komunističke vlasti, nažalost, minirale su crkvu u Parku na Mlaci 1949. godine.

Neke od tih župnih crkava, poput one na Kozali, svojim umjetničkim značajem i vrijednošću nadmašuju lokalne okvire i čine važan dio moderne sakralne arhitekture 20. stoljeća u hrvatskim i talijanskim okvirima.

Bez ikakve dvojbe pastoralni razlozi za osnutak novih župa prije 100 godina bili su opravdani, ali činjenica da se one radaju u kontekstu talijanskog fašizma i međunacionalnih napetosti između Hrvata i Talijana povezanih uz pitanje državne pripadnosti grada, imalo je negativni učinak na posredovanje vjere u lučkom gradu koji je još od 19. st. pokazivao znakove izrazite sekularizacije. U desetljećima nakon ovog restrukturiranja župa u gradu, uslijedit će uspostava drugih župa, u skladu s porastom broja stanovnika sredinom i posebice u drugoj polovici 20. stoljeća.

jeme Slobodne Države Rijeka, mada je već tada bila vidljiva njezina upitna budućnost, s obzirom na to da je fašizam u obližnjoj Italiji, koja se sporazumima iz konca 1920. proširila na Istru i Cres i Lošinj, jačao i sve više ugrožavao proklamiranu neutralnost Rijeke. U trenutku osnivanja novih župa, po procjeni crkvene vlasti, župe u Rijeci su brojile: 19 000 duša – Uznesenje Marijino, 7000 – Bezgrješna, 3000 – Svi Sveti, 7000 – Presveti Otkupitelj, 3000 – Sveti Nikola, 1900 – Donja Drenova.

100 godina župe na Kozali

Župa sv. Romualda i Svih Svetih na Kozali proslavila je u nedjelju 18. lipnja 100 godina od svoga osnutka. Prigodan program započeo je molitvom krunice i predavanjem o povijesti Župe, crkvenog povjesničara Marka Medveda, nakon čega je riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio svečano liturgijsko slavlje u suslavlju s generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem i župnikom Lukom Pranjčićem.

U kontekstu proslave visoke obljetnice i pročitano evanđeoskog ulomka (Mt 9,36 – 10,8) kazao je da se po 'sažaljenju' iz evanđelje i po tadašnjem riječkom apostolskom upravitelju Isidoru Šainu dogodilo osnivanje Župe na čijem teritoriju je živjelo oko 3.000 duša. Dogodilo se poslanje 'dvanaestorice', a ono ne uključuje samo župnika, nego i sve župljane. Ono uključuje cijelu povijest ove župe, a u koju je uključena i osobna povijest svakog župljanina. Isus vas je pozvao da u okvirima ove župne zajednice nastavite njegovo poslanje i budete Crkva koja je poslana suosjećati, imati sažaljenja za sve koji su potrebni Božje riječi i donositi milosti koje Crkva dijeli više od 2000 godina i koje su sakramentalne naravi, rekao je nadbiskup.

Govoreći o naslovcima župe – Svim Svetima – istaknuo je da nas oni pozivaju na nasljedovanje. Taj put svetosti, kao i u svakoj drugoj župnoj zajednici i Crkvi općenito, građen je, ne na našoj snazi i sposobnosti, nego na onome što Bog po svojim milostima čini. Pozvani smo ugrađivati se u župnu zajednicu i davati svoj doprinos njezinom poslanju, poručio je propovjednik.

Govoreći o drugom naslovcu župe, sv. Romualdu, izdvojio je dvije posebnosti koje su mu pomogle u ostvarenju tog poziva. S jedne strane to je povlačenje u pustinju, a s druge izlazak i upozorenje monaha na to kako trebaju živjeti i odgovoriti pozivu na svetost. Isto može učiniti i ova župna zajednica. Uči vas da ovdje u Crkvi, u zajedništvu s Gospodinom, u 'povlačenju' u crkvu crpate snagu za izlazak i svjedočenje braći i sestrama one ljubavi koju ste ovdje otkrili, koja vas je zahvatila i postala vaše poslanje, poručio je nadbiskup.

Župna crkva na Kozali i cijeli kompleks kosturnice talijanskih vojnika i parka, nastao je u konkretnim povijesnim, društvenim i crkvenim okolnostima u Rijeci između dvaju svjetskih ratova, a oni su tada bili obilježeni sjećanjem na Prvi svjetski rat i razdoblje D'Annunzijeve okupacije. Tadašnja memorija nerijetko je bila pomiješana s nacionalizmom i militarizmom i važno je, kako je rekao crkveni povjesničar Marko Medved, da današnja kultura sjećanja, u društvenom i u crkvenom kontekstu bude pomirena i da ne bude zlopamćenje; da spomen uistinu bude utemeljen na bratstvu među europskim narodima, a ne isključivo na isticanju vlastitog identiteta i nacionalizmu; da budemo spremni na uključivanje u spomen i u život župe drugog i drugačijeg; da sjećanje bude utemeljeno na mirotvorstvu, a ne na militarizmu i ratu.

110. obljetnica župne crkve na Zametu i posveta novog oltara

"Gledati u Isusovo Presveto Srce pomaže nam otkriti kakvo bi trebalo biti naše srce i u odnosu prema Bogu koji nas ljubi i na čiju ljubav smo pozvani odgovoriti ljubavlju. Takvom ljubavlju kakvom nas ljubi Božje presveto srce, pozvani smo ljubiti jedni druge. Pozvani smo i poslani ljubiti onako kako nas ljubi Bog u Isusu Kristu", istaknuo je riječki nadbiskup Mate Uzinić predvođeci na svetkovinu Presvetog Srca Isusova, 16. lipnja, svečano liturgijsko slavlje u istoimenog župnoj crkvi na Zametu. Također, poručio je da novi oltar u zametskoj crkvi treba iz euharistije u euharistiju postati znak Božje ljubavi koja se prelijeva na cijelu zajednicu.

Ovim liturgijskim slavljem zametska župa proslavila je 110. obljetnicu blagoslova svoje župne crkve, a pod misom je posvećen i novi oltar, rad isusovca Zdenka Vidovića. Umjetnik je podnožje oltara izradio iz stabla masline iz Portugala, a oltarnu ploču u kom-

binaciji drveta i crvenog oniksa iz Pakistana. U ploču su ugrađene moći sv. Ignacija Loyolskoga, dobivene iz Vatikana povodom jubileja 500. godina od obraćenja sv. Ignacija.

Na misi su suslavili župnik Mate Samardžić, župni vikar Šime Marinović, nekadašnji župnik Mirko Vukoja, župnik s Kantride Vjekoslav Kovač te gvardijan franjevačkog samostana na Trsatu Krunoslav Kocijan. Na misi je sudjelovao i autor novog oltara. Uz ovu proslavu ova Župa u 2023. godini slavi 25. godina uspostave Župe te 65 godina kako oci isusovci u ovoj crkvi djeluju.

Župa Čabar proslavila župni blagdan i 360. obljetnicu svoga osnutka

"Bog i nas može i želi učiniti svetima, a svetima ćemo postati ne ako budemo samo klečali pred svecima, nego ako budemo, zagledani u njihov primjer, riječima i životom sami postajali sveti.", istaknuo je nadbiskup Uzinić u svojoj propovjedi,

13. lipnja prigodom proslave župnoga blagdana sv. Antuna Padovanskog u Čabru. Ovogodišnjom proslavom župnoga blagdana, župa sv. Antuna Padovanskog u Čabru obilježila je i 360. obljetnicu osnutka župe.

Nadbiskup je u propovjedi iznio dva načina utjecanja svecima: povijesni i suvremeni, koji nudi nove naglaske u shvaćanju pravoga smisla štovanja svetaca. Zatim se osvrnuo na evanđeoski ulomak koji govori o poslanju sedamdeset dvojice učenika i pokazuje kako sveci nisu samo neki koji su poslani,

nego su poslani svi te da nisu poslani nekima, nego su poslani svima. Propovijed je zaključio primjerima kako se danas može i treba postati svetim, a to je čineći obične, svakodnevne stvari s ljubavlju.

"Smisao nije da mi kleknemo pred sveca, nego da u svecu počnemo promatrati same sebe i svoj potencijal. Bog želi da i mi budemo sveti, dionici Božje vječnosti i to počinjući sada već ovdje, živeći onom logikom kojom su živjeli sveci prije nas, odnosno živeći onako kako je živio Isus Krist", istaknuo je Uzinić.

Bog moj i sve moje

Piše:
Daria
Ljevar

Ne znam jeste li ikada razmišljali o tome da netko svemoguć ima ime od samo tri slova. Bog – odakle ta jednostavnost? Riječ od tri slova daje smisao svemu stvorenom i jakost mu vremenom ne jenjava, popularnost ne pada... Bogić moj!

Bogati mladić koji u Evanđelju pita Isusa što mu je činiti da bi imao život vječni niti ne sluti da je korijen njegova bogatstva Bog, zato nakon dobivenog odgovora, odlazi tužan i nezadovoljan. Bog kojeg ja poznajem je bogat, najbogatiji na svijetu i izvan njega, no ponekad ne raspoznajem to bogatstvo u gomili svijeta.

Ono je poput Sunca nad pučinom; tajanstveno, polako i tiho ustaje, a zalazak mu se dugo ne nazire: "Gospodin će kraljevati do vijeka, tvoj Bog Sione od koljena do koljena!" Dok je nad pučinom, svoje bogatstvo razdaje nesebično, silno i veličanstveno, stoga oblaci i oluje munjevito bježe i nestaju! More mu se raduje, prima ga kao najdražeg gosta i zajedno osvajaju srce čitave obale.

Možda bismo trebali biti poput braće Sunca i Mora, u kontaktu s Božjim bogatstvom, ne zaboravljajući da Njegova toplina prodire u dubine našega bića i ispunjava ga savršenstvom i beskrajnošću.

Znam da ti smetaju oblaci što se nadviše nad pučinom i najavljuju oluju i nemirno more. Ne brini, Bogić tvoj i moj bdije nad morima naših života, jačinom svoje svjetlosti koja nema zalaza i tiho govori: "Što ste plašljivi, malovjerni? Tada ustade i zaprijeti vjetrovima i moru te nastava velika utiha." Budi siguran u onoga kome vjeruješ i sjeti se da sve što posjeduješ vuče korijenje iz tri svemoguća slova – BOGatstvo!

Na kraju dopusti sebi biti takav da se svi oko tebe pitaju: "Tko je taj da mu se i vetrovi i more pokoravaju?" Neka tvoj Bog bude tvoje najveće bogatstvo i ispuni te svojim mirom!

Svjetski dan izbjeglica Potrebno je sustavnije rješenje migrantskog fenomena

U povodu Svjetskog dana izbjeglica na Tranzitnom punktu za migrante u Rijeci 20. lipnja održana je konferencija za novinare na kojoj su o dosadašnjem radu s izbjeglicama i migrantima u Rijeci i u Hrvatskoj govorili riječki nadbiskup Mate Uzinić i ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice Stanko Perica. Prigodnu riječ uputio je i glavni riječki imam Hidajet ef. Hasanović, a program su animirali Ukrajinci smješteni na području Riječke nadbiskupije o kojima skrbi nadbiskupijski Caritas.

Tranzitni punkt za migrante u Rijeci započeo je s radom u listopadu 2022. godine kao odgovor na humanitarnu krizu nastalu većim brojem ljudi u pokretu kroz grad Rijeku. Inicijativu su pokrenuli građani s kojima je Riječka nadbiskupija putem Caritasa željela poduprijeti taj isprva improvizirani pothvat, i tako biti bliska ljudima u pokretu koji svakodnevno prolaze kroz grad na Rječini u potrazi za boljom budućnosti. U suradnji s Gradom Rijekom nastao je ovaj tranzitni punkt kroz koji je dosad prošlo više tisuća ljudi, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić. "Mi u Riječkoj nadbiskupiji prije svega to vidimo i kao evanđeoski odgovor da budemo bližnji i u svakom čovjeku vidimo Kristovo lice. Više puta smo si postavili pitanje možemo li učiniti i više. Zasiurno možemo, ali valja priznati i da već činimo mnogo vraćajući ljudima koje je nevolja dovela u naš grad djelić ljudskog dostojanstva. Naši volonteri i djelatnici Isusovačke službe za izbjeglice svaki dan svjedoče težini s kojom se susreću ovi ljudi koji, odlazeći od svojih domova, obitelji, prijatelja u nadi da će ih dočekati bolja budućnost iza naših otvorenih vrata, često prolaze izrazito opasne putove, koje bismo mi, u zemljama kroz

koje prolaze i u koje su nakanili doći, mogli učiniti manje opasnim samo kad bismo to htjeli. "Ono što bismo mogli učiniti jest doprinijeti sustavnijem rješenju migrantskog fenomena koji neće prestati dok god se ne promjeni situacija u zemljama iz kojih kreću na opasan put u neizvjesnost u potrazi za boljim životom, na što svaki čovjek ima pravo, rekao je nadbiskup Uzinić.

Ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice, Stanko Perica, zahvalio je Riječkoj nadbiskupiji te upozorio na opterećenost zapadno balkanske migrantske rute. Sve više migranata je prisiljeno napustiti svoje domove i samo prošle godine je u Europu ušlo 330 000 migranata, od čega 45% zapadnom balkanskom rutom čime je ista aktivnija od mediteranske rute. Parafrazirajući nadbiskupa Uzinića, istaknuo je također da bi pristup sustavnijem rješenju migrantskog fenomena pomogao u humanom zbrinjavanju ljudi u tranzitu.

Zainteresirane sugrađane s radom i aktivnošću na Tranzitnom punktu za migrante, kao i radu s izbjeglicama, upoznali su i djelatnici Caritasa Riječke nadbiskupije, a program su animirale ukrajinske izbjeglice smještene na području Riječke nadbiskupije, a o kojima skrbi nadbiskupijski Caritas.

5. obljetnica Caritasove pučke kuhinje „Kruh sv. Ante“

Uoči obilježavanja blagdana sv. Antuna Padovanskog, zaštitnika Župe Čabar, 12. lipnja proslavljena je 5. obljetnica rada Caritasove pučke kuhinje, koja nosi simboličan naziv „Kruh sv. Ante“. Ova pučka kuhinja projekt je iz 2018. godine nastao zajedničkim snagama Župe sv. Antuna Padovanskog u Čabru, Riječke nadbiskupije, Gradskog društva Crvenog križa Čabar, Grada Čabra, Ministarstva socijalne politike, Primorsko-goranske županije i Caritasa. Pri planiranju projekta posebna pozornost posvetila se utvrđivanju potreba lokalnog stanovništva. Time se proširio spektar usluga izvaninstitucijske skrbi na području grada Čabra, kako bi se pomoglo socijalno ugroženima, ali i starim i nemoćnima u svrhu smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti. Projekt se pokazao kao vrlo koristan te već više od 5 godina na području grada Čabra pruža usluge pripreme i dostave obroka starijim, ali i socijalno ugroženim stanovnicima grada Čabra. Pučka kuhinja u ovom trenutku ima 30-ak kori-

snika. Prehrana se sastoji od jednog toplog obroka dnevno. Za polovinu krajnjih korisnika obrok je besplatan jer udovoljavaju uvjetima Zakona o socijalnoj skrbi, dok preostali korisnici obrok plaćaju sami.

Na dan proslave 5. obljetnice pučke kuhinje misu je predvodio župnik Župe sv. Ivana Kristitelja u Rijeci, Mato Berišić, uz koncelebraciju svećenika Nikole Gajića, župnika Župe sv. Jelene na Kastvu te Hrvoje Mandića, župnika Župe sv. Antuna u Čabru i voditelja pučke kuhinje.

Nekadašnji župnik Čabra, Mato Berišić najvećim je dijelom zaslužan za otvaranje pučke kuhinje koja je i otvorena u vrijeme njegove službe u ovoj goranskoj župi. Nakon mise uslijedilo je zajedničko druženje sa župljanima i hodočasnici- ma tijekom kojega su prigodne riječi uputili predvoditelj misnog slavlja, predsjednik Gradskog društva Crvenog križa Čabar koje je licencirano za pružanje socijalnih usluga, Kristijan Rajšel i župnik Hrvoje Mandić.

Svećenici Riječke nadbiskupije pred kraj ove pastoralne godine, 19. lipnja obilježili su svoj svećenički dan. Ove je godine Svećenički dan organiziran na području susjedne Porečke i Pulske biskupije, u Svetvinčentu i Vodnjanu. Četrdesetak dijecezanskih i redovničkih svećenika predvođenih riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem, uz prisustvo nadbiskupa u miru Ivana Devčića, okupili su se prvotno u župnoj crkvi sv. Vinka u Svetvinčentu gdje su zajednički slavili misu na oltaru u kojem se nalaze blaženikove moći.

Na početku mise okupljene svećenike i nadbiskupe, u ime porečkog i pulskog biskupa Ivana Štironje, pozdravio je kancelar Porečke i Pulske biskupije Sergio Jelenić, a osim riječkih svećenika euharistijskom slavlju su se pridružili i domaći župnik Darko Zgrablić i župnik Funtane Ilija Jakovljević. Tijekom euharistijskog slavlja okupljenim svećenicima u homiliji, baziranoj na liturgijskim čitanjima dana te na svetačkom primjeru svećenika Miroslava Bulešića, obratio se nadbiskup Uzinić. Primjer svetačkog života i mučeničke smrti svećenika Miroslava bilo je polazište za nadbiskupovu homiliju u kojoj je primijetio kako je svaki početak neke stvarnosti, tako i svećeničkog života i djelovanja, redovito obilježen zanosom.

Svećenički dan

Ovo pitanje nadbiskup je sagledao u svjetlu aktualne situacije koju posljednjih mjesec dana proživljava Crkva u Rijeci, ističući kako je uvjerenja da je svatko od svećenika u službu ušao sa sličnim zanosom koji se posebno uočava kod bl. Miroslava. „Pitanje je što se vremenom dogodilo nekima? Kako to da su se neki, svojim načinom i stilom života spustili ispod granice nedovoljnog načina življenja svog svećeništva?“ Primjer bl. Miroslava pokazuje kako se, nakon što se dogodi priznanje vlastite slabosti, može kroz molitvu dogoditi ispunjenje onim

što je Božje. Kako zaključuje nadbiskup Uzinić: „Može se dogoditi ono što se treba dogoditi svakom svećeniku, a to je suobličjenje Kristu!“

Nakon misnog slavlja i kratkog druženja u prostorima župe Svetvinčenat svećenici su se uputili prema Vodnjanu i tamošnjoj župnoj crkvi sv. Blaža koja čuva mnoge relikvije svetih i nekoliko svetih tjelesa. Sa poviješću župe, crkve i relikvija svećenike je upoznao vodnjanski župnik Damir Štifanić. Svećenički dan završio je zajedničkim objedom i druženjem do popodnevnih sati.

Tijelovo: Život i zajedništvo - dva ploda euharistije

U najstarijoj riječkoj župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, 8. lipnja, svećanima euharistijskim slavljem i Tijelovskom procesijom ulicama grada, proslavljena je svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove. Bio je to ujedno i spomen na 20. obljetnicu pohoda pape Ivana Pavla II. i misnoga slavlja na riječkoj Delti. Misu i procesiju s Presvetim Oltarskim Sakramentom predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s nadbiskupom u miru, Ivanom Devčićem, generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem i drugim svećenicima.

U propovijedi se osvrnuo na značenje i smisao svetkovine Tijelova te istaknuo dva ploda euharistije: plod života i zajedništvo s drugima. „U euharistiji slavimo živoga Krista i živi Krist kojim se hranimo u euharistiji nas čini živima. Drugi plod koji je prisutan u evanđeoskom ulomku, ali osobito ga naglašava drugo čitanje, je zajedništvo. Euharistija nas povezuje s Isusom, preko Isusa s Bogom, koji je jedan u tri Božanske osobe.

Ali euharistija nas povezuje i međusobno, s drugima.“

Podsjetio je i na poruke koje je u svojoj homiliji na riječkoj Delti izrekao papa Ivan Pavao II., a koje je su i danas vrlo aktualne i trebaju se iznositi i zaživjeti nakon svake nedjeljne mise. Posebno je izdvojio ulogu obitelji kao jedno od najdragocjenijih dobara čovječanstva i njezine vrijednosti za građansko društvo i Crkvu jer se upravo u njoj otkriva ljepota života, zajedništva i u konačnici Crkve. „Zato nas je Papa pozvao da budemo narod nade, narod koji moli, koji vjeruje u Riječ. Kristova je želja da u Njemu svi budu jedno kako bi u svima prebivala punina njegove radosti. To je ono što moramo iznijeti iz ovog zajedništva ovdje na naše ulice, u naše obitelji, društveno-političku zajednicu. Važna je nedjeljna euharistija i povezanost s Crkvom, kao što je važna obiteljska molitva u kojoj obitelj postaje crkva“, kazao je Uzinić.

Utjelovljena Božja ljubav zakucala je u ljudskom srcu

Sestre Družbe Presvetog Srca Isusova u Rijeci 16. lipnja proslavile su blagdan pod čiju ih je duhovnu zaštitu stavila njihova utemeljiteljica Marija Krucifiksa Kozulić. Svećanima misu u Kući matici na Donjoj Drenovi predvodio je umirovljeni biskup Porečke i Pulske biskupije Ivan Milovan.

Biskup je u propovijedi istaknuo kako blagdan Presvetog Srca Isusova podsjeća na jednu od temeljnih istina vjere, da je Bog ljubav. „Utjelovljena Božja ljubav zakucala je u ljudskom srcu“, rekao je. Bila je to jedna od temeljnih misli vodilja i utemeljiteljici Družbe. „Marija Krucifiksa je osnutkom

Družbe Presvetog Srca Isusova institucionalizirala pobožnost koju je i sama živjela. Posebnu ljubav prema Presvetom Srcu Isusovu.“

Istaknuo je da je svaki kršćanin pozvan djelovati iz ljubavi, jer kršćanski moral nije tek kruto vršenje zapovijedi. „Ako me ljubite vršit ćete moje zapovijedi, riječi su koje Isus uputio učenicima. On nas poziva da se držimo njegovih zapovijedi, ali više iz ljubavi nego iz straha“.

Na kraju mise biskup je predmolio klanjanje pred izloženim Presvetim Sakramentom.

Djeca pomažu Udruzi za sindrom Down - Rijeka 21

Djeca i dobrotvori prikupili su nešto više od 2 400 € za djecu u Udruzi za sindrom Down – Rijeka 21, u humanitarnoj akciji „Sv. Vida srcem nosi i njime se ponosi“. Tim će sredstvima biti kupljeni specijalizirani računalni programi i računalo koji djeci sa sindromom Down pomažu u učenju.

Većina novca prikupljena je prodajom oslikanih majica na štandovima na riječkom Korzu 13. i 14. lipnja, a manji dio prikupljen je i izravnim uplatama na žiroračun koji je Caritas nadbiskupije Rijeka otvorio za ovu humanitarnu akciju. Majice s motivima sv. Vida i grada Rijeke učenici iz tridesetak osnovnih i srednjih škola oslikali su još tijekom svibnja, a bile su ponuđene po promotivnoj cijeni.

Veselo je na riječkom Korzu bilo 13. lipnja kada su otvorena dva štanda, a radost sudionika nastavljena je i sljedećeg dana. Učenci, učitelji i ravnatelji Katoličke osnovne škole, OŠ Čavle, OŠ Nikola Tesla te Ekonomske škole Mije Mirkovića prvog su dana pripremili štandove i majice te se razmili po Korzu promovirajući humanitarnu akciju. Posjetio ih je i nadbiskup Mate Uzinić, kupio majicu te istaknuo kako ova akcija promovira dječje umjetničke radove i sv. Vida, ali i uči da je ljubav nešto što mora biti djelotvorno. „Na ovaj način pomažemo onima koji su u potrebi, ali pomažemo i onima koji pomažu, našoj djeci da osjete da je dobro činiti dobro.“

Humanitarni projekt pod nazivom „Sv. Vida srcem nosi i njime se ponosi“ odvijao se u organizaciji Riječke nadbiskupije, Katehetskog ureda i Caritasa. Nositelji projekta bili su vjeroučitelji i polaznici vjeronauka, ali okupila je sve učenike i učitelje dobre volje iz 30 osnovnih i srednjih škola koji su ocrтали i ukasili dvjestotinjak prigodnih majica, objasnila je predstojnica Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije Ksenija Rukavina Kovačević.

“Specijalizirani programi Kokolingo 25 i Software BM Plus! v7 te računalo koje možemo kupiti nakon ove humanitarne akcije, uvelike će nam pomoći u radu“, rekla je Ana Buneta, voditeljica Udruge za sindrom Down – Rijeka 21. Udruga se brine za 67 korisnika svih uzrasta, najviše o djeci. Pokazalo se da je s djecom potrebno raditi čim se potvrdi dijagnoza Down sindroma a to olakšavaju didaktička pomagala. „Računala svoj djeci jako privlače pažnju što je u ovom slučaju dobro“, rekla je Buneta. Djeca s Down sindromom više su koncentrirana gledajući u ekran pa s posebnim programom koji je njima namijenjen, bolje je uče. „Posebno mi je drago što su ove majice u školama pripremala djeca, na taj način i oni su svjesni da pomažu svojim vršnjacima“, rekla je Buneta.

